

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY
Archiwum i Muzeum Pomorza
oraz Wojskowej Służby
Toruń, ul. Podmurza 23
e-mail: fepak@wp.pl
P 956 16 25 127; RUCJON
KRS 0000041692
Nr r-ku 82 1050 1506 0000 0000 5002 0244

XII 103 *h/f*

Toruń
PAP

Stouferowa, Maria
z d. Adamowicz
ps. „Seliwa”

YK: 56/56 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Staufferowa Maria.....
I-K-56/56 Pom.....
Toruń PAP.....

- I./1. Relacja k. 15 s. 1-15
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 2 s. 1-2
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —
- II. Materiały uzupełniające relację k. 3 s. 1-3
- III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —
- III./5. Inne ... —
- IV. Korespondencja
- 1) list. M. Staufferowej k. 1 s. 1
- .....
- .....
- V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 55
- VI. Fotografie brak

1/11. Relacja - Staufferowa Maria

1. Notatka z wstępu relacji (...) H. Staufferowej z 10.08.1961 sporządzone przez Komradę Ciecchanowską, mpis kop. z Arch.
2. Zawarclivej k. 6 s. 1-6
3. jak wyżej, mpis, kserokop. k. 5 s. 7-11
3. Notatka z rozmowy z ob. Staufferową z 4.04.1962 uzupełniająca relację wstępu sporządzone 10.08.1961 przez H. Ciecchanowskiego, mpis, kop. k. 1 s. 12
4. jak wyżej, mpis, ksero z uzupeł. H. Ciecchanowskiego k. 1 s. 13
- 5.-6. Notatka z rozmowy z ob. Marią Staufferową z 4.07.1962 - dwie wersje, mpis, kop. k. 2 s. 14-15

Toruń, dnia 10.VIII.1961 rA

poz. ....

data wpływu

Maria Stauferowa
Toruń, ul. Mickiewicza 19/116.

Notatka z ustnej relacji

Marii Stauferowej byłej członkini Związku Demokratycznej Polski /VIII Armii Demokratycznego Rządu Polski/ o jej działalności w tej organizacji.

Po zakończeniu kampanii wrześniowej w 1939 r. ob. Stauferowa powróciła do Torunia i zamieszkała u krawca Gieszynskiego, którego znała już przed wojną. Latem 1940 r. spotkała przypadkowo znanego jej z przed wojny handlarza starżyzną, (Figurski), który zwierzył się jej, że ma kontakt z organizacją konspiracyjną walącą przeciw Niemcom. Poprosiła go aby skontaktował ją z kims z kierownictwa tej organizacji, gdyż sama chciała by również do niej należeć. Figurski skontaktował ją z Edwardem Słowikowskim, który pełnił obowiązki zastępcy Komendanta tej organizacji. Nazywała się ona „Związek Polski Demokratycznej” jej komendantem był niejaki Stachowiak, który na początku 1941 roku zmarł. Po śmierci Stachowiaka kierownikiem Związku Polski Demokratycznej został E. Słowikowski. Po przystąpieniu do ZPP Stauferowa przyjęła pseudonim „Liliwa” /używała „Lilja”/. Po śmierci Stachowiaka została przez Słowikowskiego wyznaczona na stanowisko „archiwusza” organizacji. Wtedy poznała bliżej Słowikowskiego, używał pseudonim „Grot”, posługiwał się również nazwiskiem Kudzki. Jak się zwierzył, pochodził z Siemogostoku. Przed wojną był podchorążym żandarmerii w Gdyni. Na początku 1940 r. został aresztowany w Gdyni przez Gestapo udało mu się zbiec, przybywa do Torunia i tu jest współorganizatorem Związku Demokratycznej Polski.

Związek Demokratycznej Polski miał charakter ludowo-demokratyczny - skupiał przede wszystkim robotników i rzemieślników. Nie był finansowany przez żadne czynniki emigracyjne. Pieniądze potrzebne na cele organizacyjne brano przede wszystkim ze składek członków, oraz ze specjalnych datków od zaangażowanych członków.

O powiązaniu ZPP z jakąś partią polityczną ob. Stauferowa nie wie. ZPP nawiązał kontakt z Komendą Główną AK w Warszawie. Były to jednak bardzo luźne kontakty i ograniczały się one do trzech, czy nawet tylko dwóch spotkań łączników.

Struktura organizacyjna ZPP przedstawiała się następująco:

W Toruniu była Komenda, w poszczególnych miejscowościach organizowano się w kompanie, bataliony i pluki. Organizowano przede wszystkim dowództwa. ZPP miał swoje komórki prawie na całym Pomorzu, z wyjątkiem Bydgoszczy, gdzie istniejące tam organizacje konspiracyjne nie chciały utrzymać żadnego kontaktu z ZPP i odrzucały wszelkie propozycje współpracy - Dlatego, tego obywatelka Stauferowa nie wie.

Przewidywano zorganizować oddziały zbrojne, które na znak powstania miały wystąpić zbrojnie. Poszczególnym oddziałom i pododdziałom wyznaczono obiekty /dworce, poczty itp./, które w dniu powstania miały opanować. Zorganizowane oddziały nie występowały w żadnych doraznych akcjach, a tylko zbierały broń i przygotowywały się do przewidywanego powstania. Dorazne akcje przeprowadzały specjalne grupy.

ZDP miał również kontakty z antyfaszystowską organizacją niemiecką, a nawet jakąś wolnościową organizacją bułgarską, z którą to kontakt został zawarty przypadkowo przez bawiącego przejeżdżać w Toruniu jakiegoś studenta bułgarskiego. Czy kontakty te były następnie utrzymywane nie wiadomo.

Do organizacji należało również kilku Niemców, między innymi * Neuman, właściciel sklepu broni, oraz niejaki Erajer.

Wszystkim członkom ZDP wydawano zaświadczenia o przynależności do organizacji. Polakom, którzy przyjęli III grupę i zostali powołani do Wehrmachtu a należąca do ZDP zalecono zabierać te zaświadczenia ze sobą, aby przy przejściu na stronę aliantów czy też dostaniu się do niewoli mogli się tymi zaświadczeniami legitymować. Zaświadczenie te były pieczętowane okrągłą, piwo-pieczątką orłem i napisem: „Rząd Demokratyczny Polski”, względnie pieczętka Dowództwa VIII Okręgu Korpusu Wojska Polskiego z przed 1939 roku.

Pieczętkę tę używano by dodać powagi i zaufania do tej organizacji. Tak samo w tym celu Słowikowski ukrywał swój faktyczny stopień wojskowy, podając się za majora Wojska Polskiego, gdy faktycznie jak zwierzył się Staufferowej, był tylko podchorążym żandarmerii.

Słowikowski jako komendant ZDP hojnie nadawał stopnie oficcerskie - a ubiegających się o nie, nie brakowało. Staufferowa jako archiwisz została mianowana majorem.

Staufferowa, która była w stałym kontakcie z Słowikowskim, a który od wczesnej wiosny 1943 roku zamieszkał w mieszkaniu u Cieszyńskich charakteryzuje go jako lewicowca, demokrate, człowieka rzutkiego i zdolnego, mającego jednak tę wadę, że był kobieciarzem i że to go zgubił.

Od chwili zamieszkania Słowikowskiego u Cieszyńskich w Toruniu na ul. -eglańskiej - mieścił się tam cały ośrodek kierowniczy. Tu odbywały się spotkania z łącznikami, odprawę kierowników różnych komórek itp.

ZDP prowadził akcje wywiadowcze, zbierając różne dane o wojsku niemieckim, instytucjach i urzędach niemieckich. Zebrany materiał był przekazywany gdzieś dalej. Podobno miano mieć również kontakt z wywiadem angielskim. ZDP przeprowadził kilka akcji sabotażowych. - między innymi podpalano magazyny zbożowe.

ZDP miała kontakt /lub też swój oddział/ z oddziałami partyzanckimi w Borach Tucholskich, dostarczano tam broń, skierowywano tam polaków - uciekinierów z Wehrmachtu.

W końcu 1942r. poprzez członka Z.D.P. Wisniewskiego, do organizacji został przyjęty niejaki Truskowski / "Trocha" "Troka" /, który podawał się za zbiegłego z niewoli niemieckiej, z której udało mu się zbiec o - francuza polskiego pochodzenia. Twierdził, że on przed wojną służył w Legii Cudzoziemskiej a w 1940 roku dostał się do niewoli niemieckiej, z której udało mu się zbiec i zamieszkał u swej dalszej rodziny w Toruniu. Miał on dość dużo pieniędzy. Mówił słabo po francusku. Był wścibski i jakiś tajemniczy. Mimo tego Słowikowski okazywał mu względy. Truskowski wprowadził do organizacji drugiego rzeźkowego zbiega z obozu jenców francuskich. Ten podawał się za francuza. Mówił czystym literackim językiem francuskim. Był jeszcze bardziej tajemniczym. Twierdził, że ma kontakty z francuzami francuskim ruchem oporu. Był on jednak prawdopodobnie agentem Gestapo.

25 sierpnia 1943 r. w czasie narady kierowników komórek ZDP u Cieszyńskiego, wkroczyło Gestapo. Aresztowało wszystkich

Antyfaszystowska

Rozwieszony w Katedrze

Wypis z pamiętnika

obecnych - z wyjątkiem Słowikowskiego, który z chwilą wkroczenia gestapo niespostrzeżenie wyszedł z mieszkania wraz z Staufferową, do jej pokoju. Tu kazał jej drugim wyjściem natychmiast opuścić mieszkanie i uciekać. Ta nie chciała się na to zgodzić, a kazała jemu jak do kierownikowi organizacji uciekać. Słowikowski dał się przekonać, wyszedł i zdążył zbiec. Jak się okazało gestapo wkraczając do Cieszyńskich było o wszystkim poinformowane

~~W tym czasie Słowikowski prosto został przez gestapo wywieziony! Gestapo znało nawet umowny znak dzwonek /trzy krótkie dzwonki oznaczał że to swój członek ZDP/~~

Aresztowani u Cieszyńskich członkowie ZDP byli w pierwszym osadzeni w gestapo w Toruniu, przesłuchiwani tam, a następnie przewiezieni do gestapo do Bydgoszczy. Po aresztowaniu 25 sierpnia rozpoczęły się dalsze aresztowania, które objęły prawie cały aktyw organizacyjny. Został teraz aresztowany również Edward Słowikowski.

Słowikowski został osadzony w Gestapo w Bydgoszczy. Miał oddzielną celę. *Początkowo był w kajdanach, potem* miał lepsze warunki. Dozorcy mówili, że to jest jakiś oficer niemiecki. Gestapo nie pozwoliło, żeby go inni więźniowie poznali. W więzieniu Słowikowski przesłał Staufferowej gryps, w którym kazał jej być dobrej myśli. Wysuwał przypuszczenie, że ona zostanie zwolniona, gdyż gestapo nie ma materiałów ją obciążających. Dalej podawał, że mimo nasowych aresztowań organizacja istnieje dalej i działa. Że już po jej aresztowaniu on nawiązał kontakt z jakąś niemiecką, silną organizacją antyfaszystowską. Dalej zalecał Staufferowej, że nie ma się przyznawać do niczego, że ma twierdzić, że on nazywa się Rudzik i jest majorem.

Po pewnym okresie Słowikowski zniknął z więzienia. Mówiono, że udało się jemu uciec.

Staufferowa z większością aresztowanych została pod śledztwem przetransportowana do obozu koncentracyjnego w Stuthofie, gdzie przebywała do chwili ewakuacji obozu. Po wojnie przez pewien czas była w Danii.

Z opowiadań po powrocie do Torunia wie, że Słowikowski wrócił do Torunia i dalej kierował organizacją. Zamieszkał u jakiejś „Volksdeutscher” Cieszyńskiej, z którą łączyły go stosunki osobiste. Na początku 1944 r. został, idąc w jej towarzystwie na ulicy zastrzelony. Przez kogo nie wiadomo. Jedni mówią, że przez członków swej organizacji, inni, że przez gestapo.

Helena 45

Do szlerek Słowikowskiego resztki ZDP zostały wchłonięte przez P.A.L., która kierował „Czerny” - Kostecki.

Stwierdzam zgodność notatki z listą i osobną relacją

Przebieg przeprowadził i sporządził notatkę

mgr Ciechanowski

/-/ Maria Staufferowa

Poprawki wnoszę na życzenie Pani Staufferowej.

podpis Ciechanowski (Konrad)

Notatka z ustnej rebaacji

Marii Stauferowej byłej członkini Związku Demokratycznej
Polski /VIII Armii Demokratycznego Rządu Polski/ o jej
działalności w tej organizacji.

Po zakończeniu kampanii wrześniowej w 1939 r. ob. Stauferowa
powróciła do Torunia i zamieszkała u krawca Cieszyńskiego, ^{70pl.}
którego znała już przed wojną. Latem 1940 r. spotkała przypad-
kowo znanego jej z przed wojny handlarza starzyzną Figurski,
który zwierzył się jej, że ma kontakt z organizacją konspira-
cyjną walczącą przeciw Niemcom. Poprosiła go aby skontaktował
ją z kimsz kierownictwa tej organizacji, gdyż sama chciała by
rownież do niej należeć. Figurski skontaktował ją z Edwardem
Słowikowskim, który w pełni ob. władzi zastępcy Komendanta tej
organizacji. Nazywała się ona „Związek Polski Demokratycznej”
Jej komendantem był niejaki Stachowiak, który na początku
1941 roku zmarł. Po śmierci Stachowiaka kierownikiem Związku
Polski Demokratycznej został S. Słowikowski. Po przystąpieniu
do ZPB Stauferowa przyjęła pseudonim „Liliwa” /używała
„Liljan”. Po śmierci Stachowiaka została przez Słowikowskiego
wyznaczona na stanowisko „zastępcy” organizacji. Wtedy
poznała bliżej Słowikowskiego, używał pseudonim „Grot”, p
stęgiwał się również nazwiskiem „Madzki”. Jak się zwierzył, p
chodził z miasteczka. Przed wojną był podchorążym żandarmerii
w Edynie. Na początku 1940 r. został aresztowany w Edynie przez
Gestapo i odpuścił mu się więzić, przybywa do Torunia i tu jest
współorganizatorem Związku Demokratycznej Polski.

Związek Demokratycznej Polski miał charakter ludowo-demokratyc-
ny - skupiał przede wszystkim robotników i rzemieślników.
Nie był finansowany przez żadne czynniki emigracyjne. Pienię-
dze potrzebne na cele organizacyjne brano przede wszystkim
ze składek członków, oraz ze specjalnych datków od zasobniej-
szych członków.

o powiązania ZPB z jakąś partią polityczną ob. Stauferowa nie
nie wie. ZPB nawiązał kontakt z Komendą Główną AK w Warsza-
wie. Były to jednak bardzo luźne kontakty i ograniczały się on
one do trzech, czy nawet tylko dwóch spotkań łączników.

Struktura organizacyjna ZPB przedstawiała się następująco :

W Torunia była Komenda, w poszczególnych miejscowościach or-
ganizowano się w kompanie, bataliony i pluki. Organizowano
przede wszystkim dowództwa. ZPB miał swoje komórki prawie na
całym Pomorzu, z wyjątkiem Bydgoszczy, gdzie istniejące tam
organizacje konspiracyjne nie chciały utrzymać żadnego kon-
taktu z ZPB i odrzucały wszelkie propozycje współpracy -
Dlatego, tego obywatelka Stauferowa nie wie.
Przewidywano zorganizować oddziały zbrojne, które na znak
powstania miały wystąpić zbrojnie. Poszczególnymi oddziałami
i pododdziałami wyznaczono obiekty /dworce, poczty itp./,
które w dniu powstania miały opanować. Zorganizowane oddzia-
nie występowały w żadnych doraznych akcjach, a tylko zbiera-
bron i przygotowały się do przewidywanego powstania. Doraz-
akcje przeprowadzały specjalne grupy.

ZBP miał również kontakty z antyfaszystowską organizacją niemiecką, a nawet jakąś wolnościową organizacją bułgarską, z którą to kontakt został zawarty przypadkowo przez bawiącego przejeżdżać w Toruniu jakiegoś studenta bułgarskiego. Czy kontakty te były następnie utrzymywane nie wiadomo.

Do organizacji należało również kilku Niemców, między innymi Neuman, właściciel sklepu broni, oraz niejaki Śrajca.

Wszystkim członkom ZBP wydawano zaświadczenia o przynależności do organizacji. Polakom, którzy przyjęli III grupę i zostali powołani do Wehrmachtu a należącymi do ZBP zalecało zabrać te zaświadczenia ze sobą, aby przy przejściu na stronę aliantów czy też do stanu się do niewoli mogli się tymi zaświadczeniami legitymować. Zaświadczenie to było pieczętowane okrągłą pieczęcią z napisem: „Rząd Demokratyczny Polski”, względnie pieczęcią Dowództwa VIII Okręgu Korpusu Wojska Polskiego z przed 1939 roku.

Pieczętkę tę używano by odnieść powagi i zaufania do tej organizacji. Tak samo w tym celu Stawikowski ukrywał swój faktyczny stopień wojskowy, podając się za majora wojska polskiego, gdy faktycznie jak stwierdził się Stawfer woj. był tylko podchorążym żandarmerii.

Stawikowski jako komendant ZBP hojnie nadawał stopnie oficcerskie - a wyciągających się pro nie, nie brzkowało. Stawferowa jako archiwista została zianowana majorem.

Stawferowa, która była w stałym kontakcie z Stawikowskim, z który od wczesnej wiosny 1943 roku zamieszkał w mieszkaniu w Cieszyńskich charakteryzuje go jako lewicowca, demokrate, człowieka rzućkiego i zdolnego mającego jednak tę wadę, że był kłobciarzawa i do tego go zgubił.

Od chwili zamieszkania Stawikowskiego w Cieszyńskich w Toruniu na ul. Seglarskiej - mieszkał się tam cały szereg kierowniczy. Tu odbywały się spotkania z łącznikami, odprawę kierowników różnych komórek ZBP.

ZBP prowadził akcje wywiadowcze, zbierając różne dane o wojsku niemieckim, instytucjach i urzędach niemieckich. Zebrany materiał był przekazywany gdzieś dalej. Podobno niano się również kontakt z wywiadem angielskim. ZBP przeprowadził kilka akcji sabotażowych. Między innymi podpalano magazyny żywności.

ZBP miała kontakt /lub też swój oddział/ z oddziałami partyzanta kini w Barach Tucholskich, dostarczano tam bron, skierowywano tam polaków - uciekinierów z Wehrmachtu.

W końcu 1942r. poprzez członka Z.B.P. wisniewskiego, do organizacji został przyjęty niejaki Trakowski / "Trocha" /, który podawał się za zbiegłego z niewoli niemieckiej, z której udało mu się zbiec - - francuza polskiego pochodzenia. Twierdził, że on przed wojną służył w Legii sudzycyńskiej a w 1940 roku dostał się do niewoli niemieckiej, z której udało mu się zbiec i zamieszkał u swej dalszej rodziny w Toruniu. Miał on dość duże pieniądze. Mówił słabo po francusku. Był wścibski i jakieś tajemniczy. Niano tego Stawikowski okazywał mu względy. Trakowski wprowadził do organizacji drugiego rzeźkowego zbiega z obozu jenców francuskich. Ten podawał się za francuza. Mówił czystym literackim językiem francuskim. Był jeszcze bardziej tajemniczym. Twierdził, że ma kontakty z francuskim rchem oporu. Był on jednak prawdopodobnie agentem Gestapo.

25 sierpnia 1943 r. w czasie narady kierownik w komórkę ZBP u Cieszyńskiego, wkruczył Gestapo. Aresztowało wszystkich

obecnych - z wyjątkiem Słowikowskiego, który z chwilą wkroczenia gestapo niespostrzeżenie wyszedł z mieszkania wraz z Staufferową do jej pokoju. Tu kazał jej drogim wyjściem natychmiast opuścić mieszkanie i uciekać. Ta nie chciała się na to zgodzić, a kazała jeemu jakiegoś kierownikowi organizacji uciekać. Słowikowski dał się przekonać, wyszedł i zabił zbiec. Jak się okazało gestapo wkraczając do Cieszyńskich było o wszystkim poinformowane

~~W.A.A. wice Słowikowski p.p.m. stał przez gestapo wyuszczony! Gestapo znał nawet warty znak dzwanki /trzy kratki dzwanki znaczą że to swój członek ZDP/~~
 Aresztowani w Cieszyńskich członkowie ZDP byli wpieryw osadzeni w gestapo w Toruniu, przesłuchiwani tu, a następnie przewiezieni do gestapo do Bydgoszczy. Po aresztowaniu 25 sierpnia rozpoczęły się dalsze aresztowania, które objęły prawie cały aktyw organizacyjny. Został teraz aresztowany również Edward Słowikowski.

Słowikowski został osadzony w Gestapo w Bydgoszczy. Miał oddzielną celę *Początkowo był w kajdanach, potem* miał lepsze warunki. Szeryfy mówili, że to jest jakiś oficer niemiecki. Gestapo nie ~~pozwili~~ *pozwili*, żeby go inni więźniowie poznali. W więzieniu Słowikowski przestał Staufferowej gdybys, w której kazał jej być do dobrej woli. Wysuwał przypuszczenie, że ona zostanie zwalniona, gdyż gestapo nie ma materiałów ja obciążających. Dalej podawał, że nie ma masowych aresztowań organizacja istnieje dalej i działa. Ze już po jej aresztowaniu on nawiązał kontakt z jakąś niemiecką silną organizacją antyfaszystowską. Dalej zalecał Staufferowej, że nie ma się przyznać do niczego, że ma twierdzić, że on nazywa się Rudzki i jest asjorem.

Po pewnym okresie Słowikowski zniknął z więzienia. Powiono, że udało się jeemu uciec.
 Staufferowa z większością aresztowanych została pod śledztwie przetransportowana do obozu koncentracyjnego w Stuthofie, gdzie przebywała do chwili ewakuacji oboza. Po wojnie przez pewien czas była w Danii.

Z opowiadań po powrocie do Torunia wie, że Słowikowski wrócił do Torunia i dalej kierował organizacją. Zamieszkał w jakiejś „Volksdeutschki” Cieszyńskiej, z którą łączyły go stosunki osobiste. Na początku 1944 r. został, idąc w jej towarzystwie na ulicy zastrzelony. Przez kogo nie wiadomo. Jedni mówią, że przez członków swej organizacji, inni, że przez gestapo.

Po śmierci Słowikowskiego resztki ZDP zostały wchłonięte przez P.A.L., którą kierował „Czerny” - Kostecki.

Stwierdzam zgodność notatki z listą nazwiska

Przebieg przeprowadził i sporządził notatkę

/-/ maria Staufferowa

mgr Ciechanowski

Poprawki wniosków na życzenie Pani Staufferowej.

pisze Cieszyńska (Kowrad)

Maria Stauferowa
Toruń, ul. Mieczewicza 19/116

Notatka z ustnej relacji

Marii Stauferowej byłej członkini Związku Demokratycznej
Polski (VIII Armia Demokratycznego Rządu Polski) o jej
działalności w tej organizacji,

Po zakończeniu kampanii wrześniowej w 1939 r. ob. Stauferowa
powróciła do Torunia i zamieszkała u bratwca Cieszyńskiego,
którego znała już przed wojną. Latem 1940 r. spotkała przypadkowo
znanego jej z przed wojny handlarza starzyzną ~~Cielękowskiego~~ ^{Figurski},
który zwierzył się jej, że ma kontakt z organizacją konspiracyjną
walczącą przeciw Niemcom. Poprosił ją aby skontaktowała ją
z kimś z kierownictwa tej organizacji, gdyż sama chciała by
również do niej należeć. ~~Figurski~~ ^{Figurski} skontaktował ją z Edwardem
Słowińskim, który pełnił obowiązki zastępcy komendanta tej
organizacji. Nazywała się ona "Związek Polski Demokratycznej" jej
komendantem był niejaki Stachowicz, ~~który on na początku~~
1940 roku ~~zmarł~~. ~~po śmierci~~ ^{Smieciński} Stachowicza
kierownictwem Związku Polski Demokratycznej został E. Słowiński
Po przystąpieniu do ZPD Stauferowa przyjęła pseudonim "Leliwa"
(używała "Lilja") Po ~~śmierci~~ ^{śmierci} Stachowicza została przez
Słowińskiego wyznaczona na stanowisko "archiwusza" organizac
Wtedy poznała bliżej Słowińskiego, używał pseudonimu "Grot",
posługiwał się również nazwiskiem Rudziński. ^{z Biłgorzyska} ^{w Gdyni} ~~Ja~~ się zwierzył,
pochodził ~~z Gdyni~~ ^{z Biłgorzyska}! Przed wojną był podchorążym żandarmerii. Na
początku ^{1940 r.} ~~został~~ ^{został} aresztowany w Gdyni przez gestapo,
udało się go zblić, przybywa do Torunia i tu jest współorganiz
torem Związku Demokratycznej Polski.

Związek Demokratycznej Polski miał charakter ludowo-demokraty-
czny, skupiał przede wszystkim robotników i rzemieślników.

Nie był finansowany przez żadne czynniki emigracyjne. Pieniądze
potrzebne na cele organizacyjne brano przede wszystkim z składek
członków, oraz z specjalnych datków od zasobniejszych członków.

O powiązaniu ZDP z jakąś partią polityczną ob. Stauferowa nie wie. ZDP nawiązała kontakt z Komendą Główną AK w Warszawie. Były to jednak bardzo luźne kontakty i ograniczały się one do trzech, czy nawet tylko dwóch spotkań łączniów.

Struktura organizacyjna ZDP przedstawiała się następująco:

W Toruniu była Komenda, w poszczególnych miejscowościach, organizowano się w kompanie, bataliony i pułki. Organizowano przede wszystkim dowodztwa. ZDP miała swoje komórki prawie na całym Pomorzu, z wyjątkiem Bydgoszczy, gdzie istniejące tam organizacje konspiracyjne nie chciały utrzymać żadnego kontaktu z ZDP i odrzucały wszelkie propozycje współpracy. Dlatego, tego obywatela Stauferowa nie wie.

Przewidywano zorganizować oddziały zbrojne, które na znak powstania miały wystąpić zbrojnie. Poszczególnym oddziałom i pododdziałom wyznaczono obiekty (dworce, poczty i t.p.) które w dniu powstania miały opanować. Zorganizowane oddziały nie występowały w żadnych doraźnych akcjach, a tylko zbierały broń i przygotowywały się do przewidywanego powstania. Doraźne akcje przeprowadzały specjalne grupy.

ZDP miała również kontakty z antyfaszystowską organizacją niemiecką, a nawet z jakąś wolnościową organizacją bułgarską z którą to kontakt został zawarty przypadkowo przez bawiącego przejeżdżającego w Toruniu jakiegoś studenta bułgarskiego. Czy kontakty te były następnie utrzymywane nie wiadomo.

Do organizacji należało również kilku Niemców, między innymi Neuman, właściciel sklepu, oraz niejaki Brajer.

Wszystkim członkom ZDP wydawano zaświadczenia o przynależności do organizacji. Polakom którzy przyjęli III grupę i zostali powołani do Wehrmachtu a należącym do ZDP zalecano zabierać te zaświadczenia z sobą, aby przy przejściu na stronę aliantów, czy też dostaniu się do niewoli mogli się tymi zaświadczeniami legitymować.

Zaświadczenia te były pieczęzowane okrągłą pieczęcią z orłem i napisem: "Rząd Demokratycznej Polski", względnie pieczęcią

Dowództwa VIII Odręgu Korpusu Wojska Polskiego z przed 1939 roku.

Pieczętke tę używano by dodać powagi i zaufania do tej organizacji. Tak samo w tym celu Słowiowski uorywał swój faktyczny stopień wojskowy, podając się za majora Wojska Polskiego, gdy faktycznie ja-
zwierzył się Stauferowej, był tylko podchorążym zandarmerii.

Słowiowski jako komendant ZDP zhojnie nadawał stopnie oficerskie, a ubiegających się o nie nie braowało. Stauferowa jako archiwista została mianowana majorem.

Stauferowa która była ~~właścicielką~~ Słowiowski, a który od wczesnej wiosny 1943 roku zamieszkał w jej mieszkaniu u Cieszyńskich charakteryzuje go jako lewicowca, demokrację, człowieka rzucanego i zdolnego mającego jednak tę wadę, że był obciążony i że to go zgubiło.

Od chwili zamieszkania Słowiowskiego u Cieszyńskich cały ośrodek kierowniczy mieścił się u Cieszyńskich na Żeglarskiej. Tu odbywały się spotkania z łącznikami, odprawy kierowników różnych komórek ZDP.

ZDP prowadził akcje wywiadowcze, zbierając różne dane o wojsku niemieckim, instytucjach i urzędach niemieckich. Zebrany materiał był przekazywany gdzieś dalej. Podobno miało być również kontakty z wywiadem angielskim. ZDP przeprowadził kilka akcji sabotażowych. Między innymi podpalono magazyny zbożowe.

Z.D.P. miała kontakty (lub też swój oddział) z oddziałami partyzantami w Borach Tucholskich, dostarczono tam broń, skierowywano tam Polaków - uciekinierów z Wehrmachtu.

W końcu 1942r. poprzez członka Z.D.P. Wiśniewskiego, do organizacji został przyjęty niejaki Trocki (Trocka?), który podawał się za zbiegłego z niewoli niemieckiej Francuza polskiego pochodzenia. Twierdził on, że przed wojną służył w Legii Cudzoziemskiej a w 1940r. dostał się do niewoli niemieckiej z której udało mu się zbiec i zamieszkał u swej dalszej rodziny w Toruniu. Miał on dość dużo pieniędzy, mówił słabo po francusku. Był wścibski i jakiś tajemniczy. Mimo tego Słowiowski obciążał go względy. Trocki wprowadził do organizacji drugiego rzetelnego zbiegę z obozu jeńców francuskich. Ten podawał się za Francuza. Mówił czystym 112

językiem francuskim. Był jeszcze bardziej tajemniczym. Twierdził, że ma kontakty z francuskim ruchem oporu. Był on jednak prawdopodobnie agentem gestapo.

25 sierpnia 1943r. w czasie narady kierowników Komórek Z.D.P. u Cieszyńskiego, wroczyło gestapo. Aresztowało wszystkich obecnych z wyjątkiem Słowińskiego, który z chwilą wroczenia gestapo, niepostrzeżenie wyszedł z mieszkania Cieszyńskiego wraz z Stauferową do jej pokoju. Tu czekał jej drugim wyjściem natychmiast opuścić mieszkanie i uciekać. Ta nie chciała się na to zgodzić, a kazała jemu jako kierownikowi organizacji uciekać.

Słowiński dał się przekonać, wyszedł i zdołał zbiec (~~nie, a nie po prostu został przez gestapo wypuszczony~~). Jak się okazało, gestapo wracając do Cieszyńskich było o wszystkim poinformowane. ~~Znało nawet umowny znak dzwoniący (trzy różne dzwony oznaczające to swój członk Z.D.P.)~~ Aresztowani u Cieszyńskich członkowie Z.D.P. byli wprawdzie osadzeni w gestapo w Toruniu, przesłuchiwani tu, a następnie przewiezieni do gestapo do Bydgoszczy. Po aresztowaniu 25 sierpnia, rozpoczęły się dalsze aresztowania, które objęły prawie cały aktyw organizacji. Został teraz aresztowany również Edward Słowiński.

Słowiński został osadzony w gestapo w Bydgoszczy. Miał oddzielną celę, ~~złapane~~ ^{pozdany blaw był w kufajniku, podobnie miał} dozercy mówili, że to jest jakiś oficer niemiecki. Gestapo nie pozwoliło żeby go inni więźniowie poznali. W więzieniu Słowiński przesłał Stauferowej gryps w którym kazał jej być dobrej myśli. Wysiadał przypuszczenie, że ona zostanie zwolniona, gdyż gestapo nie ma materiałów ją obciążających. Dalej podawał, że mimo masowych aresztowań ~~na~~ ~~nawiazka~~ organizacja i tak nieje dalej i działa. Że już po jej aresztowaniu on nawiązał kontakt z jakąś niemiecką silną organizacją antyfaszystowską. Dalej zalecał Stauferowej, że niema się do niego przyznać, że na twierdzić, że on nazywa się Rudzi ^{si jest majorem}. Po pewnym okresie Słowiński zniżył z więzienia. Mówiono, że udało się jemu uciec.

20/11

Stauferowa razem z większością aresztowanych została po śledztwie przetransportowana do obozu koncentracyjnego w Sztuthofie, gdzie przebywała do chwili ewakuacji obozu. Po wojnie przez pewien czas była w Danii.

Z opowiadań po powrocie do Torunia wie, że Słowiowski wrócił do Torunia i dalej kierował organizacją. Zamieszkał u jaśniejsz "Volksdeutsch" (kieszynski) z którą łączyły go stosunki osobiste. Na początku 1944 roku został, idąc w jej towarzystwie, na ulicy zastrzelony. Przez tego nie wiadomo. Jedni mówią, że przez członków swej organizacji. Inni, że przez gestapo.

Po śmierci Słowiowskiego resztki Z.D.P. zostały wchłonięte przez P.A.L. którą kierował "Czerny" - Kostecki.

Stwierdziłam żywności
nabudki z dnia ostatniej

Rozmowę przeprowadził i sporządził
notację

Maria Staufer

Ciechanowski
mgr Ciechanowski

poprawki wnieśli na życzenie pani Stauferowej:

...

do zbiorów Fundacji APAK

Torun, dnia 4.4.62.

52/Pom 12

Notatki z rozmowy z ob. Stauferową,

uzupełniająca jej ustną relację spisana 10.8.1961 r.

Stauferowa podkreśla, że nie była organizatorką ZDP, przystąpiła do tej organizacji gdy ta już była dość rozbudowana.

Nigdy przez cały czas nie słyszała o jakimś majorze BORUCKI, nie był on również szefem sztabu ZDP, wogóle nie znała działacza o tym nazwisku.

Na początku sierpnia 1943 roku został wysłany raport do gen Sosnkowskiego o stanie organizacji - czy ten raport dotarł, tego nie wie.

Organizacja miała kontakt z ks. Wrycżą, przysłał kilka listów do kierownictwa ZDP. Czy Słowikowski kontaktował się osobiście z nim tego nie wie.

Słowikowski bardzo rzadko opuszczał swoją melinę.

Adiutantem Słowikowskiego był Kalinowski, potem aresztowany. Gdzie przebywa obecnie tego nie wie. Jego rodzina przebywa w Toruniu.

Gdy Słowikowski uciekł z gestapo w Bydgoszczy, to przez jakiś czas ukrywał się w Bydgoszczy u niejakiej Andrzejewskiej

JEZULAT - oficer gestapo, który był prawdopodobnie wciągnięty do ZDP. W czasie likwidacji lokalu konspiracyjnego 25 sierpnia 43 roku u Cieszyńskich zachowywał się całkiem poprawnie.

zauknieciu przez Słowikowskiego w piwnicy dwóch kurierów z Warszawy - Stauferowa nie wie. Bardzo wątpli, by Słowikowski zastrzelił ich, jak to podaje Lubecki.

Pałubicki „Piorun” był początkowo w oflagu, potem został zwolniony; Na jakiej podstawie tego nie chciał powiedzieć Stauferowej.

Pałubicki żądał, by Stauferowa wpłynęła na Słowikowskiego by mu się podporządkował.

/ Ciechanowski mgr. /

Nota+ki z rozmowy z ob. Staufierową
uzupełniająca jej ustną relację spisana
10.8. 1961 .

Staufierowa podkreśla że nie była organizatorką ZDP, przystąpiła do tej organizacji gdy ta już była dość rozbudowana. Nigdy przez cały czas nie słyszała o jaśmiej majorze BORUCHI, nie był on również szefem sztabu ZDP., wogóle nie znała działaczy o tym nazwisku .

Na początku sierpnia 1943 roku został wysłany raport do gen. Sosna Sosenkowskiego o stanie organizacji czy ten raport dotarł tego niewie.

Organizacja miała kontakt z ks. Wryczą, przysłał kilka listów do kierownictwa ZDP. Czy Słowiowski kontaktował się osobiście z nim tego niewie!

Słowiowski bardzo rzadko opuszczał swoją celinę.

Adiutantem Słowiowskiego był Kalinowski potem aresztowany gdzie przebywa obecnie tego niewie, jego rodzina przebywa w Toruniu.

Gdy Słowiowski uciekł z gestapo w Bydgoszczy to przez jakiś czas ukrywał się w Bydgoszczy u niejakiej Andrzejewskiej. JEZULAT -oficer gestapo który był prawdopodobnie wciągnięty do ZDP. W czasie likwidacji lokalu konspiracyjnego 25 sierpnia 43 roku u Cieszyńskich zachowywał się całkiem poprawnie.

O zamknięciu przez Słowiowskiego w piwnicy dwóch kurierów z Warszawy Staufierowa nie niewie, bardzo wątpi by Słowiowski zastrzelił ich jak to podaje Lubecki,

Pałubiński "Fierun" był początkowo w oflagu potem został zwolniony na jej podstawie tego nie chciał powiedzieć Staufierowej.

Pałubiński zgodził by Staufierowa podpisała mu świadectwo, by mu się porządkiem. Ciecchanowski mgr.

Relacje przekazane przez dr R. Ciecchanowskiego
- L. do. 7401/4/94 z 27.09.94

A wersja

Torun, 4.7.1962r.

56/Pom 14

Notatki z rozmowy

z ob. Marią Staufenową

- Treść artykułu „VIII Korpus Pomorski” w „Kronice” nr 13 z dnia 1.7.1962 r. jest wytworem fantazji *fantazja dramatyczna*
- P.A.P. miała swój oddział w Nieszawie, tam też w lasach członek PAP Andrzejewski przygotowywał bunkier dla organizacji. - czy były wybudowane t.zn. zakończone, tego nie wiadomo.
- Na Słowikowskiego przedstawiciele A K wywierzyli nacisk by się im podporządkował. Asendentem A K na Torun był mjr Orłowski.
Słowikowski mówi Staufenowej, że *nie brata* w Armii Radzieckiej że jest tam konisarzem.

Rozmowę przeprowadził i notatkę sporządził

/ Ciecchanowski /

Komrad

Lwowska

T-run, 4.7.1962r.

15

Notatki z rozmowy

z ob. Marią Staufferową

— Treść artykułu „VIII Korpus Armijny” w „Pomorzu” nr 13 z dnia 1.7.1962 r. jest wytworem czekaj *faulterz, drucimtaszki*

— P.A.F. miała swój oddział w Nieszawie, tam też w lasach członek PAF Andrzejewski przygotowywał bunkier dla organizacji. — czy były wybudowane t.zn. zakończone, tego nie wiadomo.

— Na Słowickiego przedstawiciele A.A. wywierzyli nacisk by się im podporządkował. A. — endantes A.A. na T-run był mjr. Orłowski.

Słowicki powiedział Staufferowej, że ma *brata* w Armii Radzieckiej że jest tam kuzinaczem.

Przeprawił i notatkę
sprządził

/ Ciechanowski /

1/2. Dokumenty dotyczące relatora: Staufferowa
Maria

1. Oświadczenie świadka Maximiera
Cieszyńskiego z 8.07.1962r. adresowane
do Zarządu Okręgu ZBoWiD w Bydgosz-
czy o działalności w PAF, mpis
kopia + kserokopia

k. 2

s. 1-2

Związek Wojowników o Wolność i Demokrację
Zarząd Okręgu

w siedz. szychy

w .Jagiel onska 1.

W załatwieniu pisma Waszego z dnia 28.-6.1962 r. L.dz.1511/Op/62 niniejszym podaje moja konkretna działalność w tajnej organizacji wojskowej „Polska Armia Powstania /PAP/ o demokratycznym podłożu politycznym w okresie okupacji hitlerowskiej w Toruniu od stycznia 1943r. do chwili aresztowania mnie wraz z całą rodziną 25 sierpnia 1943r.

1/ Mieszkanie a je przy ul. Żeglarskiej 25 m2 w Toruniu oddałem bezinteresownie do dyspozycji org. w styczniu 1943r. W zakonspirowanym pokoju/alkowa bez okien/ mieszkała sekretarz org. podpułkownikowa Staufferowa Maria. Główny Komendant Słowikowski przebywał również w tym mieszkaniu gdzie odbywały się częste odprawy i spotkania.

2/ W czasie odpraw i spotkań pełniłem służbę obserwacyjną i ochronną, legitymowałem przybyłych na odprawy przy pomocy umieszczonych hasła i znaków rozpoznawczych. Przybywali członkowie sztabu i komendanci jednostek miejscowych i zamojskich z raportami na odprawy jak : szef sztabu Popowski Zygmunt, z-ca komendanta głównego Malinowski Edward, d-ca do spraw specjalnych, wywiadu i tp. na Okręg Rządowski mjr. „Lew”, d-ca batt. Mikulajewski Andrzej, łącznik sztabu komendy głównej Malinowski Ignacy /ps. Chmura/ d-cy komp. Lotkiewicz, Wisniewski i Czerwinski Jan, z terenu komendant z Tłocławka, Brodnicy, Inowrocławia, Chełmy, Gdyni, z Gdanska komendant Wizerski Bernard /ps. Marata/ kurierzy i łącznicy oraz inspektor na Okręg Gdanski mjr. /ps. / Sawicki Bronisław /ps. Brok/.

3-4/ Po przekwaterowaniu k-dy głów. /Słowikowski/ z ul. Sopernika z mieszkania eh. r. Stachwiaka do nowego mieszkania w styczniu 1943r. została w dniu 4 kwietnia 1943r. osłabiona przez k-ta głów. Słowikowskiego zaprzęgnięta i otrzymała przedział organizacyjny d-cy ochrony komendy głównej i występowała pod pseudonimem „Janusz”. Ta funkcja polegała na: a/ zasięganiu wiadomości o ruchach wojsk niemieckich, aktywności policji i gestap, b/ kontaktowanie podkomendnych i kurierów z komendantem, c/ przeze mnie obserwowane były koszty całości wojskowego szkolenia, zapasów broni i amunicji oraz lotnictwo, ilości samolotów, o czym składałem komendantowi ustne meldunki ułatwiające to orientacje całokształtu o siłach okupacyjnych na terenie miasta.

5/ W czasie mojej przynależności do organizacji członkowie aktywni org. jak Malinowski Ignacy, Lewandowski Leon, Weuzan, Wisniewski Zygmunt i wielu innych składali w k-dzie głównej na ręce komendanta Słowikowskiego w różnych ilościach krotka broni palna, amunicje, granaty ręczne i materiały wybuchowe, które z rozkazu komendanta przenosiłem natychmiast osobście w opakowaniu na punkt rozdzielczy do członka org. Zandra. Z punktu rozdzielczego broni i amunicja oraz środki wybuchowe zostały dostarczane do poszczególnych placówek partyzanckich w borach Tucholskich przez łączników Bergera Zygmunt, Malinowskiego Ignacego i innych.

Gieszyński Kazimierz
nr leg. ZZWID.256/Ly.

Prawdziwość danych o wyżej opisanej działalności kolegi Gieszyńskiego Kazimierza w tajnej organizacji wojskowej „Polskiej Armii Powstania” PAP” niniejszym stwierdzamy własnoręcznymi podpisami.

1/ Stauffer Maria
Toruń, Łokiewicza
19-21 m.116.

2/ Kieruj Jan ps „Lew”
Toruń, Osiedle Św. Józefa
Aleja Czysta Nr 6
nr leg. ZZWID.054454.

3/ Wizerski Bernard ps.
„Marata”
Toruń, Żydgoska 114 m.2
nr leg. ZZWID 055321

4/ Malinowski Ignacy ps. „Chmura”
Toruń, Płaskowa 3
Nr leg. ZZWID.701/Ly/61.

Stwierdza się własnoręczne podpisy członków

Staufferowej Marii, Kieruja Jana, Wizerskiego Bernarda i Malinowskiego Ignacego

podpis Kazimierz Gieszyński „Związek Wojowników o Wolność i Demokrację”
Zarząd Okręgu Toruń

Związek Bojowników o Wolność i Demokrację
Zarząd Okręgu

w Bydgoszczy

w Jagielńska 1.

W załatwieniu pisma Waszego z dnia 28.-6.1962 r. i. dz. 1511/Cp/62 niniejszym podaje moja konkretna działalność w tajnej organizacji wojskowej „Polską Armią Powstania /PAP/ o demokratycznym podłożu politycznym w okresie okupacji hitlerowskiej w Toruniu od stycznia 1943r. do chwili aresztowania mnie wraz z całą rodziną 25 sierpnia 1943r.

1/ Mieszkanie a je przy ul. Żeglarskiej 25 m2 w Toruniu oświadcza bezinteresownie do dyspozycji org. w styczniu 1943r. W zakamierowanym pokoju/alkowa bez okien/ mieszkała sekretarz org. podpułkownikowa Staufferowa Maria, Główny Komendant Słowikowski przebywał również w tym mieszkaniu gdzie odbywały się częste odprawy i spotkania.

2/ W czasie odpraw i spotkań pełniłem służbę obserwacyjną i ochronną legitymowałem przybyłych na odprawy przy pomocy umieszczonych hasła i znaków rozpoznawczych. Przybywali członkowie sztabu i komendanci jednostek miejscowych i zamiejscowych z raportami na odprawy jak : szef sztabu Popowski Zygmunt, z-ca komendanta głównego Kalinowski Edward, z-ca do spraw specjalnych, wywiadu i tp. na Okręg Rzeszowski mjr. „Lew”, z-ca batal. Mikulajewski Andrzej, łącznik sztabu komendy głównej Kalinowski Ignacy /ps. Chmura/ z-ca komp. Lotkiewicz, Wisniewski i Czerwinski Jan, z toruńskiego komendant z Włocławka, Brzdziński, Inowrocławia, Chałazy, Gdyni, z Gdańska komendant Mizerski Bernard /ps. Burata/ kurierzy i łącznicy oraz inspektor na Okręg Gdański mjr. /PAP/ Sawicki Bronisław /ps. Brok/.

3-4/ Do przekwaterowania k-dy głów./Słowikowski/ z ul. Kopernika z mieszkania ober. Stachowiaka do mojego mieszkania w styczniu 1943r. zostałem w dniu 4 kwietnia 1943r. osobiste przez k-ta głów. Słowikowskiego zaprzęgnięty i strzyżony przedział organizacyjny ds. ochrony komendy głównej i występowałem pod pseudonimem „Janusz”. Moja funkcja polegała na: a/ zasięgnięciu wiadomości o ruchach wojsk niemieckich, aktywności policji i gestapo, b/ kontaktowanie podkomendnych i kurierów z komendantem, c/ przeze mnie obserwowane były koszty całości wojskowego szkolenia, raportów broni i amunicji oraz lotnictwa, ilości samolotów, o czym składałem komendantowi ustne meldunki ułatwiało to orientację całokształtu o siłach okupacyjnych na terenie miasta.

5/ W czasie mojej przynależności do organizacji członkowie aktywni org. jak Kalinowski Ignacy, Lewandowski Leon, Mousan, Wisniewski Zygmunt i wielu innych składali w k-dzie głównej na ręce komendanta Słowikowskiego w różnych ilościach krotką broni palną, amunicję, granaty ręczne i materiały wybuchowe, które z rozkazu komendanta przenosiłem natychmiast osobiste w opakowaniu na punkt rozdzielczy do sztabu org. Z punktu rozdzielczego broń i amunicja oraz środki wybuchowe zostały dostarczone do poszczególnych placówek partyzanckich w terenach fucholskich przez łączników Bergera Zygmunta, Kalinowskiego Ignacego i innych.

Gieszynski Kazimierz
nr leg. ZPWiD. 256/Ly.

Prawdziwość danych o wyżej opisanej działalności kolegi Gieszynskiego Kazimierza w tajnej organizacji wojskowej „Polskiej Armii Powstania” PAP niniejszym stwierdzamy własnoręcznymi podpisami.

1/ Stauffer Maria
Torun, Mickiewicza
19-21 m. 116.

2/ Czerwinski Jan ps. „Lew”
Torun, Osiedle Sw. Józefa
Aleja Czysta Nr 6
nr leg. ZPWiD. 354454.

3/ Mizerski Bernard ps.
„Burata”
Torun, Bydgoska 114 m. 2
nr leg. ZPWiD 655321

4/ Kalinowski Ignacy ps. „Chmura”
Torun, Raskowa 3
nr leg. ZPWiD. 701/Ly/61.

Stwierdzam się własnoręcznie podpisy członków

Staufferowej Marii, Cierkaja Jana, Mizerskiego Bernarda i Kalinowskiego Ignacego

podpis Kazimierz Gieszynski, „Związek Bojowników o Wolność i Demokrację”
Zarząd Oddziału Toruń

II. Materiały uzupełniające rezerwy -
- Staufferowa Maria

1. Nota biograficzna, brak daty i autora, mpis, kop. k. 1 s. 1
2. Biogram Stauffer Maria autorstwa Jadenso, Jaszowski, mpis kop. k. 1 s. 2
3. Jaszowski J., biogram „Stauffer Maria”, [w:] Słowa biograficzne konspiracji pomorskiej 1939-1945, Tom 1 1994, z. 1, s. 136, kserokop. k. 1 s. 3

Staufer Maria z d. Adamowicz ps. "Leliwa" (1910? - 1970?) A

Ur. około 1910 r., córka lekarza toruńskiego Adama Adamowicza, żona ppłka Stanisława Staufera. W czasie okupacji mieszkała w Toruniu przy ul. Żeglarskiej 25, mąż przebywał w oflagu. Była członkinią PAP przypuszczalnie od 1940 r. Pełniła funkcję "archiwistki" Organizacji, przez głównego komendanta PAP Edwarda Słowickiego ps. "Biały Grot" samozwańczo mianowana majorem. Członkowie PAP określają Stauferową jako bardzo czynną sekretarkę komendanta głównego. Aresztowana 25 sierpnia 1943 r. w Toruniu w lokalu sztabu PAP przy ul. Żeglarskiej 25 /gdzie również mieszkała/, razem z kilku członkami sztabu, została osadzona w więzieniu w Toruniu i Bydgoszczy, po czym przetransportowana do Stutthofu. Po ewakuacji obozu znalazła się w Danii, skąd wróciła do Torunia. Zmarła w Toruniu około 1970 r.

2
Staufer Maria z d. Adamowicz 1892 - sekr. sztabu PAP w Toruniu
Ur. 22 VII 1892 w Strzyżawce k. Kijowa, c. lekarza Adama i Marii z d. Woj-
nowska. Ukończyła gimn. w Gorki i uczęszczała na uniw. we Lwowie. Po zakoń-
czeniu I wojny św. pracowała w Równem jako urzędniczka. W 1931r. wyszła
za mąż za mjr. WP Stanisława Staufera i mieszkała w Łodzi, a następnie
w Toruniu przy ul. Browarnej 1.

W czasie kampanii wrześniowej S. Staufer dostał się do niewoli i ca-
łą okupację przebywał w Oflagu. W marcu 1940r. Maria Staufer przeniosła
się do pokoju sublokatorskiego u krawca Czeszyńskiego, przy ul. Zeglar-
skiej 25. W tym okresie poznała Edwarda Słowikowskiego, z którym nawiązała
bliższą znajomość i przedstawiała go jako kpt. wzgl. mjr. żandarmerii
Rudzkiego. Od stycznia 1943r. Słowikowski zamieszkał z nią na ul. Zeglar-
skiej, gdzie powstał sztab org. konsp. PAP. Stauferowa pełniła funkcję
sekretarza i archiwisty. Wystawiała i podpisywała dokumenty. Była one
opatrywane autentyczną pieczęcią przedwojennego DOK VIII.

25 VIII 1943r. M. Stauferowa została aresztowana i po przeprowadzonym
śledztwie osadzona w Stutthofie. W kwietniu 1945r. przedostała się do
Danii skąd w końcu grudnia 1945r. powróciła do Torunia, gdzie mieszkała
przy ul. Wita Stwosza 13. Data śmierci nieznana.

Arch. Okr. Kom. Bad. Zbr. Bydgoszcz przesł. M. Staufer 9. IX. 1946r.
Akta G-po Bydgoszcz w pos. autora

T. Jaszowski

3

Staufer Maria z d. Adamowicz (1892-....), sekretarka sztabu PAP w Toruniu.

Ur. 22 VII 1892 r. w Strzyżawce na Kijowszczyźnie, córka lekarza Adama Adamowicza i Marii z d. Wojnowskiej. Ukończyła rosyjskie gimnazjum w Gorki i studiowała filozofię na uniwersytecie we Lwowie. W czasie I wojny światowej pracowała jako urzędniczka w Kijowie, a po jej zakończeniu - w Równem jako urzędniczka magistratu. W 1931 r. wyszła za mąż za mjra WP Stanisława Staufera i zamieszkała w Łodzi a następnie w Toruniu przy ul. Browarnej 1 (Staufer pełnił w Toruniu funkcję intendenta w DOK VIII). W czasie kampanii wrześniowej ppłk Staufer dostał się do niewoli niemieckiej i całą okupację spędził w oflagu.

Stauferowa została w marcu 1940 r. zmuszona przez okupanta do opuszczenia mieszkania; znalazła pokój sublokatorski w rodzinie krawca Cieszyńskiego przy ul. Żeglarskiej 25. Jako żona oficera poszukiwała kontaktów i współdziałała z organizacjami konspiracyjnymi, m. in. z PAP i AK. W 1941 lub 1942 r. nawiązała bliższą znajomość z przebywającym wówczas okresowo w Toruniu Edwardem Słowikowskim, działaczem PAP, którego - chcąc mu pomóc - przedstawiała jako Edwarda Rudzkiego, kpta względnie mjra WP. służącego przed wojną w żandarmerii i znanego jej od dawna.

Od stycznia 1943 r. Słowikowski jako kmdt PAP zamieszkał także na ul. Żeglarskiej 25. W mieszkaniu Cieszyńskiego działał odtąd sztab PAP. Stauferowa przyjmowała tu zgłoszonych nowych członków PAP oraz pełniła funkcję sekretarki i archiwistki sztabu PAP. Wystawiała i podpisywała dokumenty opatrywane autentyczną pieczęcią przedwojennego DOK VIII Toruń. W czasie szerokich aresztowań członków PAP w sierpniu 1943 r. Stauferowa została 25 sierpnia aresztowana przez gestapo pod zarzutem działalności konspiracyjnej i po przeprowadzonym śledztwie w Bydgoszczy, podczas którego zachowywała się z godnością, została osadzona wiosną 1944 r. w Stutthofie. [uw. Red.: Wg relacji Janiny Walentynowicz i innych współwięźniarek gestapo było w posiadaniu "pamiętniczka" Stauferowej zawierającego wiele danych konspiracyjnych.]

W kwietniu 1945 r. część więźniów Stutthofu ewakuowanych drogą morską, na barkach, dopłynęła 5 maja do Danii i została oddana pod opiekę Duńskiego Czerwonego Krzyża. Wśród nich była Stauferowa. W końcu grudnia 1945 r. powróciła do Torunia, gdzie mieszkała przy ul. Wita Stwosza 13. Data śmierci w Toruniu nie jest znana.

AP AK, T.: Leszczyńska H., Staufer M., Walentynowicz J.; kartoteka Insp. Toruń; Akta OKBZ Bydgoszcz; Akta gestapo Bydgoszcz w posiadaniu autora. Ciechanowski, *Ruch oporu...*; Jaszowski, *PAP...*

Tadeusz Jaszowski

"Stow. biogr. konsp. pomorskiej 1939-1945"
cz. 1, Wyd. FAP AK, t. V, Toruń 1994r.

IV/1. Korespondencja Tadeusza Gaszowskiego z Elżbietą Zawacką: - dot. H. Stauffer

1. List T. Gaszowskiego z 14.02.1982r.
uzupełniający relację o Marii
Staufferowej, napis omyś.

k. 1 s. 1

Szanowna Pani Docent.

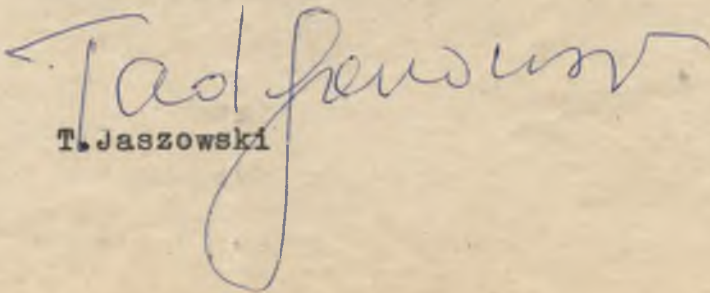
maria Staufferowa, przesłuchana w Gestapo w dniu 1 listopada 1943r. przez Krim.Sekr. A l b r e c h t a ze Stapostelle Bromberg podała następujące personalia , Staufer Maria geb.Adamowicz in Strzyżawka Kreis Kiew. Geb.22 Juli 1892, Tochter dr.Adam Adamowicz im Jahre 1936 in Thorn verstorben und Maria Woinowska im Jahre 1935 verstorben.Verheiratet mit ~~XX~~ Stanislaus Staufer, Oberstleutnant.

W życiorysie podaje, że jej ojciec był urzędnikiem rowyjskim. Młodosość spędziła w rodzinnym majątku Strzyżawka k.Kijowa. Gdy miała 6 lat, rodzice przeprowadzili się do miejscowości Gorki i tam chodziła do rosyjskiego gimnazjum i zdała maturę. następnie studjowała filizofię na uniwersytecie we Lwowie, a po wybuchu I wojny światowej uciekła do Kijowa gdzie pracowała jako urzędniczka. Po zakończeniu I wojny światowej przeniosła się do Równego gdzie pracowała jako urzędniczka w polskim magistracie do 1931r. W Równem poznała ówczesnego mjr. Staufera i wyszła za niego za mąż. Wkrótce potem zostali przeniesieni do Torunia i zamieszkali przy ul Brauerstr.1 /Browarna ?/ Potem przeprowadziła się na Zeglarską do krawca Czeszyńskiego. Przesłuchana po wojnie w dniu 9 września 1946r. podała tę samą datę urodzenia, miejsce zamieszkania Toruń ul. Wita Stwosza 13, natomiast mieszkanie przed wojną przy ul. Piernikarskiej 1.

Jeśli chodzi o meldunki dyrektora policji w Toruniu Grafa to dopiero od grudnia 1943r. podają o istnieniu ruchu oporu w Toruniu. Po dokładniejszym przejrzaniu ich postaram się Pani zrobić zestawienie.

Praca Pani na temat WSK b.dobra. To jest właśnie to co jest potrzebne aby zachować prawdę o czasach okupacji.

Łączę wyrazy szacunku

T. Jaszowski

T: K: 56/56 Pom.

Torun

Stauterowa Maria

V. Party informacyjne

k. 55

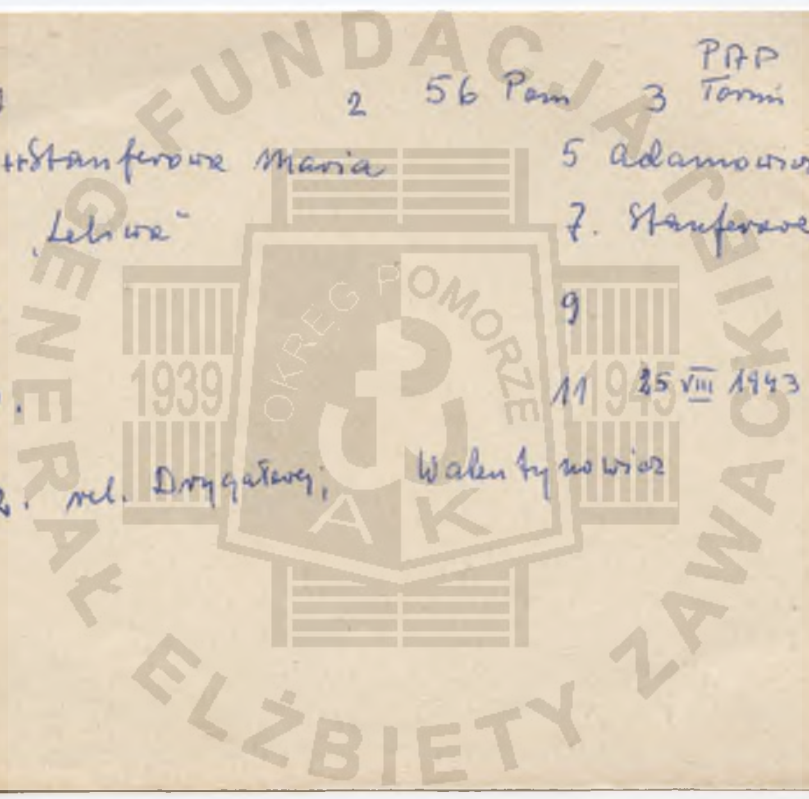
1939

1945

AK

ELŻBIETY ZAWACKIEJ

1		2	56 Pam	3	PPP Torni	1
4	Staufersze Maria			5	Adamowicz	
6	Lelwa-			7.	Staufersze	
8				9		
10.	1939			11	25 VIII 1943 Torni	
12.	rel. Drogaczewy,				Walen by no wiez	

list fancewskiego 8/vii 80

Staufes Maria   ps. Feliza
żona Gefa in studentów Dok. viii   ppptk Staufere
lata 1940 do PAPP   przywójca o oflagu
kier. biura org. do 25 viii 43
związ. spaliła w Palmbech w swoim mieszkaniu (?)
z M. Staufes (po IX 40 - zwolnie z oboru) w Tam-
min, była jwi aktywnym działaczem PAPP
Wychowała ją jakoby rodz. naukowe
Palmbech triendri (wp. kielce.) z Staufesare
była na udziale Gestapo

Toni
PAPP

FUNDACJA
ELŻBIETY ZAWAJKIEWICZ

56 Panna
Stanfouwe Marie

Tarni
PAP 3

213 VII 80
206 list T Jarowickiej w sprawie awantury
PAP

more o korespondencji Grypsami między
Stanfouwe a Zdzisława poręby w jej
wzajemnie

Atasank
AK

11

Stanfer Maria

4

inf z Gestapo (w part. Batore Lukemuriz
Tomare 1962/21)

od stycznia 1943 r. miłoke on (Edward Stawi-
Kowki) z żoną polskiego majora Maria
Stanfer przy ul. Zplawkiy 25

do relacji 56

1 . . . . . 2 . . . . . 3 Toruń 5-

4 Staufferowa Maria 5 . . . . .
należąca do sekcji cichej P.A.P.

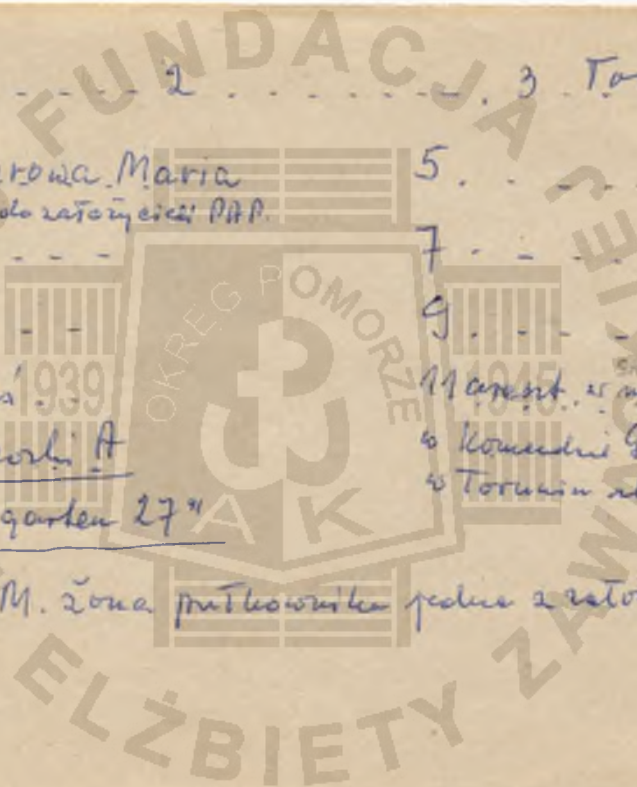
6 . . . . . 7 . . . . .

8 . . . . . 9 . . . . .

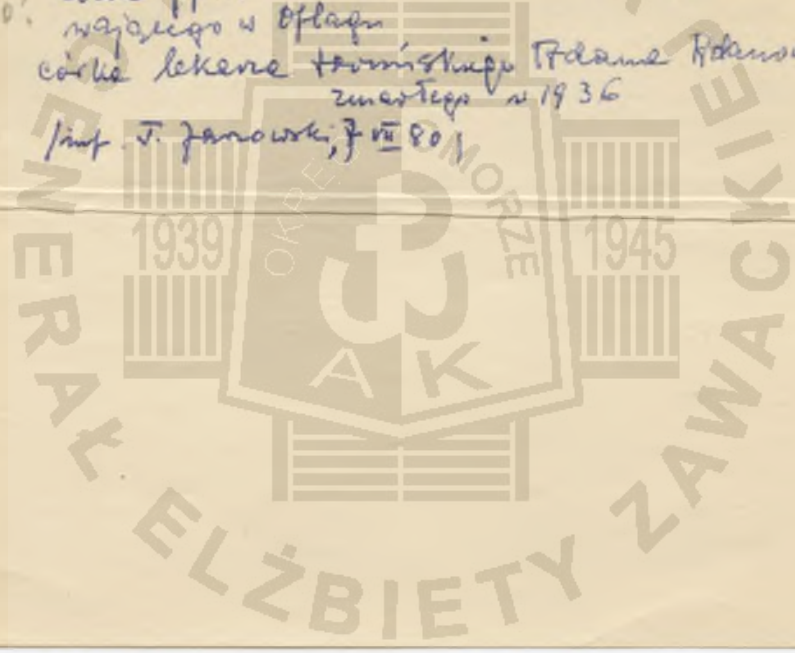
10 Toruń 1939 11 czerwiec 25 maja 43.

12 Maslewicki A
"Neugarten 27"
do Komendy Głównej P.A.P.
Toruń ul. Żeglarska 25

Str. 292 S. M. żona pułkownika polnie z sekcji cichej P.A.P.

nr 56
Tarni
P T P 6
Stanfer Maria z d. Rodanowicz
z domu ppłk Stanisława Stanfera, preb.
nr. 1910? najstarszego w Ofłagu
córka lekarska Tarnińskiego Tadeusza Rodanowicza
zmarłego w 1936
Prof. J. Janowski, 7 VII 80

1+ Stenferowa Maria ^{rel. str.} Tom 7

A Scholz str 9, 11

str 9. Przedstawiciele PAF (Stenferowa) omiata
legenda o zabojczych zakusach PAF wobec
niektorych organow państwa.

str 10. PAF byl bardzo dluzym oddzielny oddzial Kobiet

.. KT

56 Pom

PAP8
Tomii

Stan fero wa = "helive" z ul. Adamowicz
ziona in honorowaniu ptk Stan fero
inicjatorke "Polskiej Armii Powstancow" DOK VIII "
"Regul. Demokracjiemij Polski"
zob. h. Lubicki - "Ruch oporu na Pomorzu Gd" s 50

Winnicki red. Waleutyngowicz - Schwadlacz
Pomocnicia 1971. Nr. 1 str. 38, Pom. Nr. 3/72, str. 58.
Meningarten s. 292

Chaplini re. pima "byta dle nas mepe me, podlegane,
Kawinowicz, sekretarke, Stawiskowicz, ktory byt me
mrtypacki gestepo i me masy wyroten WSS zlikwidowan
u St. grata pniek wyrotem ambriga orobice, zedna wstaly

10

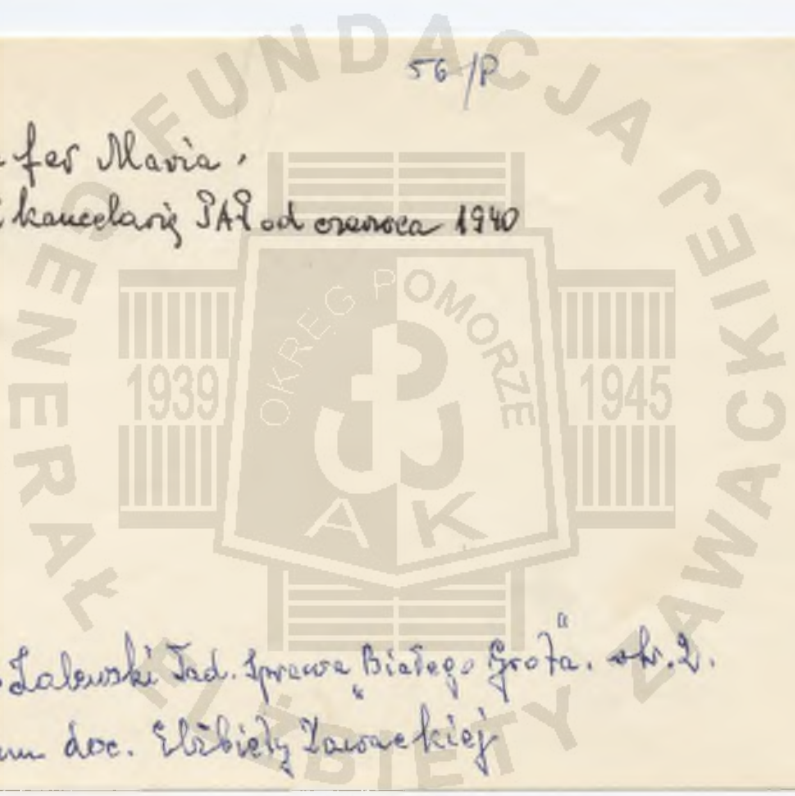
56/P

Tomii
S.A.B. 9

+Htaufes Maria,
pracowni kancelarii PAZ od czerwca 1940

Lob. red. Lalewski Jad. Sprawa "Białego Grota". sk. 2.
archiwum doc. Elżbiety Zawackiej

7

Pamięć
P P P 10

Staufen Maria

Patryk zwohm, ze dypitabe w oflagu
z powodu' me gajekade iij van (ktoe psta
jinnu rozdawpnowi), zarko' zone
chop me gwałcie, mierzka' z edwerlip
in Horakowickie w Torwin ul su feru' 1
kinnu chorob' m'up'waie Staupewoij
Wawron Patrykic' byrment Staupewoij, z do
int. H. Schuler v 81

FUNDACJA

Torun 11

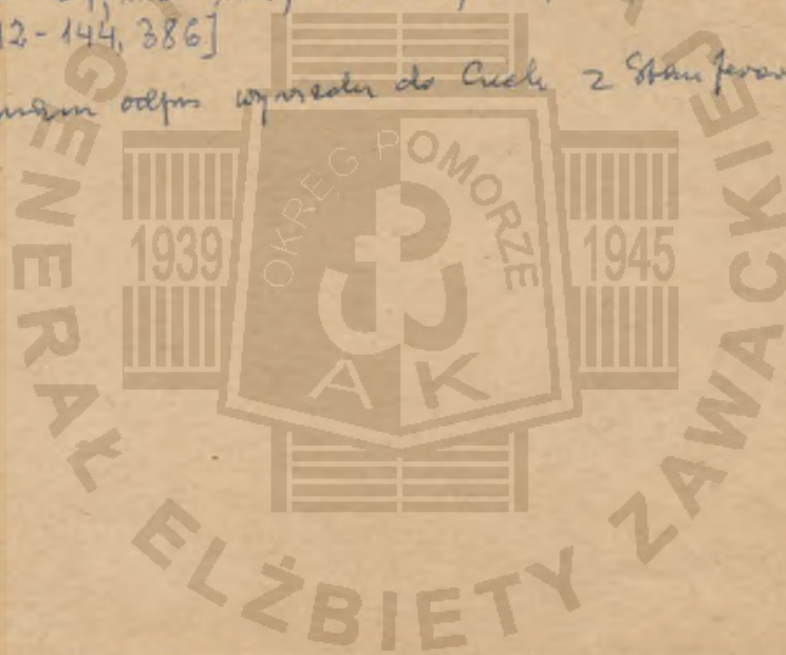
Stawron (Kulawa)
Maurycy - latami 1940 r. wstępną
do Góldy Armii Powstania w Toruni
poko kierownik biura organizacyjnego
Przemysłowca 257 111 - 1943 1.

ELŻBIETA ZAWACKA

Wielkopolscy - str. 611 (67.110-112)

"Leliwa" - Stauffer Maria
[Ciech. 67, 110-112, 120-123, 130, 132, 133, 136, 137, 142-144, 386]

muzeum odpr. wymszeln do Cichli z Staufferang

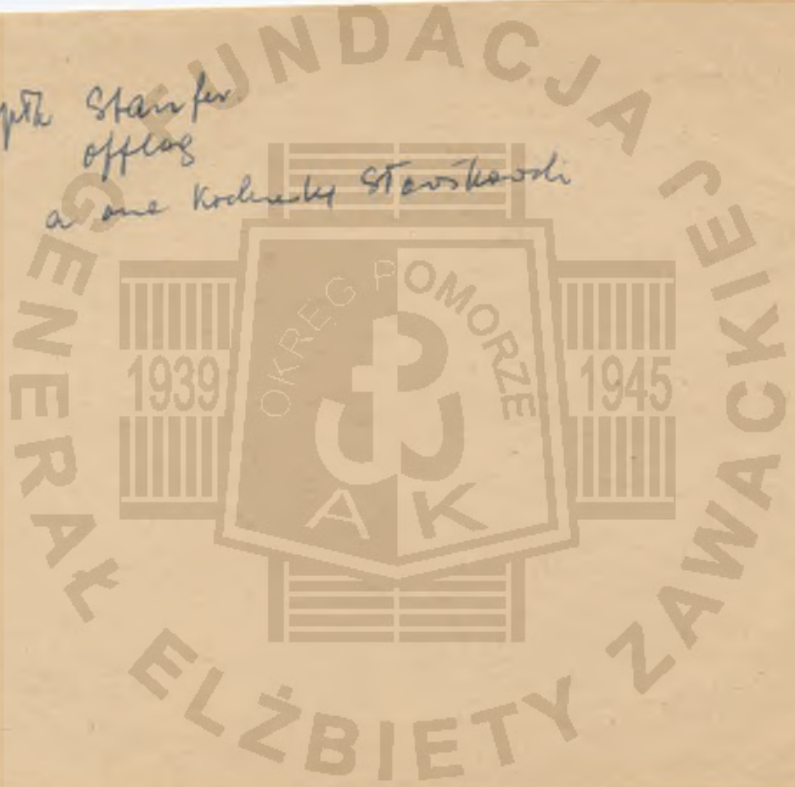

++
1970?

mpk Stawki
offlag
a one Kroluwa Stawki

13

Stanfey Maria ⁵⁶ z d. Adamowicz ps. kłosa 14
ur. ... 1910 (?)
córka lekarska Adama Adamowicza
żona ppłka ... Stanfey
kierowni obywateli m. z prebr. w. b. flagi

adres VIII 43 w. Torun, w. Łódzkiej kontakt na ul.
Żeglarskiej

Władysław

Władysław

1945

rente

W opini Tadeusza ... i ambicyj osobiste, żaden władca

Josun
3AP 15

++ Haufer Maria

żona podpułkownika W. D. przebywającego w afluagu, dostawcy piwa
"Dowództwo Okręgu Korpusu VIII" - współpracowała z Hauferem,
wprowadziła legitymację z tą pieczęcią.

Zob. relacja Tadeusza "Sprawa "Białego Jorka" str. 3
archiwum doc. Elżbiety Zawackiej

Inspektorat Tomii 16
Urząd Siski Demokratycznej

Staufenowa Elana
ps. „Lilwa” (Lilja)

Lipcu 1940r. przystępuje do organizacji Elanowa-
ka przez Starikowskiego na stanowisko „archiwusza”
organizacji. Siekaba ukrywa się u Cieszyńskich
na ul. Żeglarskiej w Tomliu.

W dniu 25 sierpnia 1943r. w czasie kuracji następuje
aresztowanie wszystkich obecnych poza Starikowskim
który niepostřednie wyszedł z więzienia wraz z
Staufenową do jej pobytu. Za jej pomocą ucieka.
Ona zostaje aresztowana z siekaba z więzienia

-2-

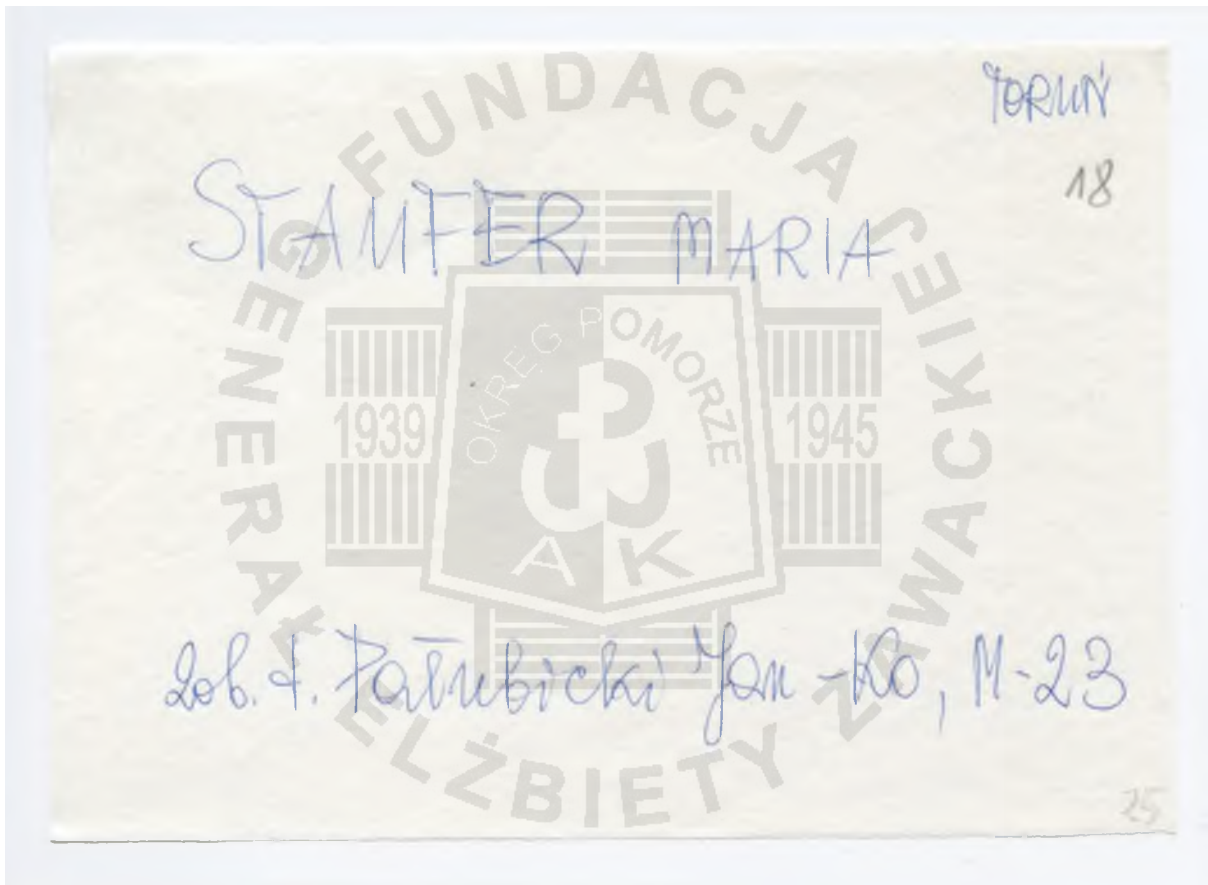
Staufanova Maria
ps. "Lelwa"

17

mesztańczech, estaje przewożona do
obozu Stuttgart, gdzie przebywa do ewakuacji
obozu.
Do więzienia przez falkis czas przebywa o Berlin.
Przebieg do Lomelia.

Indeks: c. 11st. tom IX str. 168-171. vel Staufanova

U. Lelwa

1. 2. 3. Polska Armia Powstańcza
P.A.P.
Toruń 19

4. Stauffer Maria

6.

8.

10.

11. Arento, reisa wraz komendy rejonu
w dn. 21. VIII. 43

12. Wzrostki wst. 2ofra: 11a
"2 dzielony melm oporu w Toruniu
i pow. Tor. podczas okupacji hitl."
Roczn. Tor. r. 80 nr 15 s. 51-70

S. M. była bliżej współpracowniczką Torkowskiego w Warszawie
historiarki P.A.P. do 11.1.45r. ogłosiła gortapo. wywiad P.A.
wydaje kuywiedca opinie o niej, ale w 1945. Dągiory M. Stauffer
mimo tortur odmówiła dostarczenia zeznań, zachowała
się c. dzielnie.

1. . . . . 2 . . . . . 3. Toruni 20.
 4. Stauffer Maria 5 . . . . .
 6 . . . . . 7 . . . . .
 8 . . . . . 9 . . . . .
 10 . . . . . 11 . . . . .
 12 Fastnacht in Woda.:
"Terror i zbrodnia"

str. 217 Emil Ogłaza píše: „Po wybraniu tajnej orga-
 nizacji w 42r. Polska Armia Powstania (PAP) i w 43
 „VIII Powstanie Armii Polskiej Demokracji”
 w Toruniu dziesięć aresztowanych dyto bitych

i maltretowanych. Szczególne dzięki zachowane
było Marii Stauffer, która odmówiła sexuali, by
mnie obciążyć innymi.

Staupera Marša - "belica" 30
Cirek. 112 - Kila bura orjauzajfnep K9 PAF do dn.
25. septembra 1943a.

Cirek. 136.

2 dne 25. VII 1943, listata acentosca M Staupera u
mitilaciu, kasimera Cobyvstva Torun ad Zuplaska 25
gleci misca i zaluzpivostia, Kintim K9 PAF.

riinocudni acentosca: 90p mitilaciu, Keliuata 2-ee

E Hoto kaisuega, erie 2 tycauika a kcau

Hoto kcau raiuad abecny - raiuad upie

Cirek. 142

Pic entia raimy z samimie K9 / 202 / a K9 PAF.

naiz ut. pprk Janus Latubacki u kcau 1940

Stopykoge ay 2 cubony ditaciuca PAF M Staupera

Cirek. 144

u septemiu 1943 pprk Latubacki pncarni Kouteluyi 54

2 M Staupera, shopye is raiuadie jg di upracu raiuadca

na Slovickomigo, by spmudoval isgenim PAF do PAF

M Staupera pncarni od marta

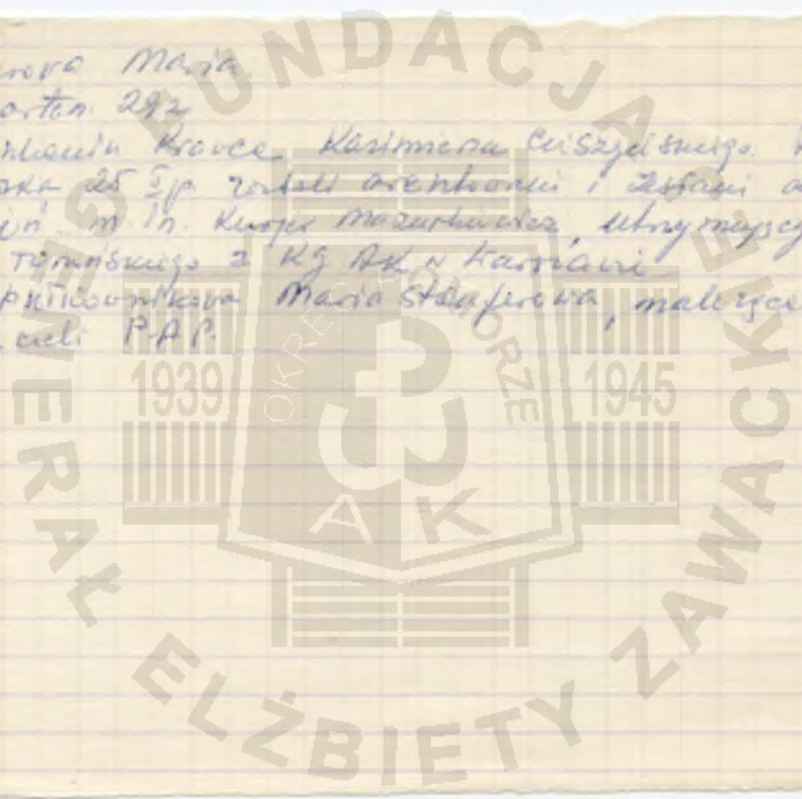
Renta edukacyjna - prowadzenie jej na relacji.

Stajperova Maria

31

Newyorkten 29/2
N. Michalowa Krowce, Karolowa Ciszejewska, Toman
Diplaska do Sp. z o.o. z siedziba w Warszawie i z siedziba w Olsztynie
i w Zielonem G. m. In. Krowce, Mazurkiewicz, ul. Rynek 10
Stechu Tomaszewski z K. A. K. Karolowa
sraz przy ul. Mickiewicza Maria Stajperowa, malowca do
Zwiezyca P.A.P.

Stauter Maria ("Helina") (Rel.) ^{verte!} 33
Ciechanowski Konrad
Ruch oporu na Pomorzu Gd. 39-45
W-wa 7h MON

Rel. dotyczy konfidenta, który podawał furze Francuzi
przechodzenia polskiego. Rozpracował on wielu obywateli
miejsc oporu w różnych rejonach Pomorza Gd., oraz dotyczy
powstania AAP (Pol. Armii Powstania). Stauter Maria 386
była kierowniczką biura str. 67, 110-112, 120-123, 130,
organizacyjnego AAP do 25.8.45
verte! 132, 133, 136, 137 142-144

M. Stauffer stwierdza, że komendant PAPPowi -
Kowalski nie uwierzył w słowa tajemnych, odmówił
współpracy z AK. Do PAPP przyjmowane były osoby
in. narodowości, nawet Niemcy i Polacy, którzy
przyjeżdżali III lub nawet II grupy. Głównym celem PAPP
było przygotowanie postawienia dla zapewnienia sobie
pomocy PAPP drogą do nawiązania kontaktu z urodzonymi
emigrantami w Londynie. Chociaż nie krążyło szeptów
wśród Kom. Obr. AK. W końcu 44r PAPP przyłączyła się
do PAW. W 43r PAPP zostało rozbita w Gdansk, Toruń.
M. Stauffer zaaresztowana wraz z członkami Kom. PAPP
w 43r.

Stauferowa Maria

Toruń
P.P. 33

- 2) Przesłuchana dn. 1.XI.1943 r. podała jedynie dane osobowe (ur. 22.VII.1892 r. w Starym Mieście w Warszawie) oraz to, że w organizacji działała wyłącznie jako sekretarka. Porażki nie miała w żadnych rozprawach i protokołach nie podpisywała.

Inf. Roczn. Toruński 18
art. T. Jaszowski o P.P. s 96

F.M.

Staufer Maria

Teruś
P.P. 34

- 3) Przesłuchana ponownie 8 XI 1943 r.
pomyślna, że należała do organizacji „Przed
Demokratycznym Polskim”, zorientowała się, że
jest to organ. komunistyczna - wytknęła z niej.
Zwerbowała do tej organ. przez Figurskiego.

Inf. Rozm. Teruśki 18
art. T. Janowskiego o P.P. 597-98

Fch.

Staufer Maria

Toruń
PAP 35

- 1) - żona podpułkownika przebywającego
w aflużu, zamieszkałego ^{od marca 1942} w mieszkaniu Czeszyńskiego
go przy ul. Żeglarskiej 25. Na przeł. II i III 1943 r.
zamieniał form „kurzu” komendant P.A.P. (?)
Dotykały się form lierne spotkania
Bywali form: Czechla Edmund, Samotwicz
Edward, Górny Antoni, Schneider Artur
z Włodawka, Sander Leon, Jeliński Jan,
Polanowski Leon.

Inf. Rozm. Toruński 18

744. art. T. Jarowskiego c. P.A.P. s. 78

TORUN
PAP

36

STAUFER MARIA

Żona Intendenta DOK VIII Toruń. Córka
toruńskiego lekarza Adama Adamowicza.
Początkowo mieszkała w Rdwieniu gdzie poznała
męża Stanisława Stauffera, później w Toruniu
przy ul. Brązowej 1 (mgi przedsiębiorcy służących
do Torunia), od wiosny 1940 zajmowała
sublokatorski pokój u toruńskiego krawca
Józefa Lebszyńskiego przy ul. Żeglarskiej 25.
W 1943 przeprowadziła się tam także Edward
Stankowski.
Aresztowana 25.08.1943, osadzona w areszcie.

H/194 Jasnowski, Grestapo, s. 105, 106, 113

nr 2

TERMIN
PAP

STAMFER MARIA c.d. 37

Przesłuchana we wrześniu 1946 podała,
że Stankiewicz był pchał. z anelazymem
i pochodził z Belgii. Miał gestapo w
M. Bydgoszcz, miał znajomego z okolicy
pobyt w M. Belgii. Na niego zgłosił go, matka
i kobiety.

8/194 Jarowski, Gestapo, s. 123

Brusi
PAP 38

Stauffer Maria

p. Frau Josephine - Nowak wzięła, by być
agentką Gestapo. Przed wojną mieszkała
w Białym Krzaku. Przewidywalnie
mydaje się jej, że "zadurzyła się" w sio-
strówstwie.

mit
akt: Frau Josephine - Nowak 15.11.94

7P-94

44

Tomii
PAP

39

Stauffer Maria
członek kierownictwa PAP. to jej mat-
Roch ^(gestapo) ~~szereżnik~~ ^{szereżnik} o uczestnic-
twie Leopoldu Schradde w PAP.

Łaszuścu Pomorskie... s. 173

J. K. - 1994

40

TORUN
PAP

40

STAUFER Maria , ps. Leliwa

czł. sztabu - sekretarka kmdta PAP w Toruniu
E.Słowikowskiego, ps. Biały Grot .

otrzymywała informacje od Teodora Wrzesińskiego , ps. Wyrca . W jej obecności odbyło się wręczenie Wrzesińskiemu legitymacji członka PAP osobiście przez Słowikowskiego we wrześniu 1943 roku.

źródło :

teczka osob. T. Wrzesińskiego
AP Tor. ZW ZBoWiD, spis 4/54I
s.65 i 77

KAPat. '94

32

STAUFER M

~~KG~~ PAP Toruń
41
kierowniczka biura
organizacyjnego PAP

Na podstawie relacji Staufer ^{znanaj} i pptka J. Chylińskiego K. Ciechanowski stwierdził, że PAP gotowa była podporządkować się na zasadzie autonomii KG AK, a nie OAK Pomone.

Najmiej kmolt główny PAP E. Storkowski odrzucał współpracę z AK, ponieważ uważał, że za pośrednictwem AK dążą do odryskania władzy elementy sanacyjne.

Źr.: A. Gosińcowski, SZP-ZWZ-AK na Pomorzu. Stan badań i postulaty badawcze, [w:] Walka podziemna..., s. 106.

MGr 194

Stauffer Maria

arestowana 25.08.43.

E. Cytora podjęła jej osobne zbadanie
w Sledztwie. Natomiast mg. myślicielu AK
miała ona być konfidentką gestapo

Warszawie z, z dziejów ruchu oporu... Roczn. 15
s. 63

KP-94

Formi 3
PAP 42

2

TORUN

STAMFER MARIA

43

18 11 94 Dob. F. J. Jagielskiej-Nauak, Ko

22

Tomii 44
RDP

Staufferowa Hanna
od 1940 r. mieszkała u Ł. Cieszyńskiego;
wiosną 1943 za jej interwencji, do Cieszyń-
skiego wprowadził się Stowickowski vel
Ludkei, ps. „Grot”

Cieszyński Kas. - k. 1/1

KP-8/94

27

Staufer Maria

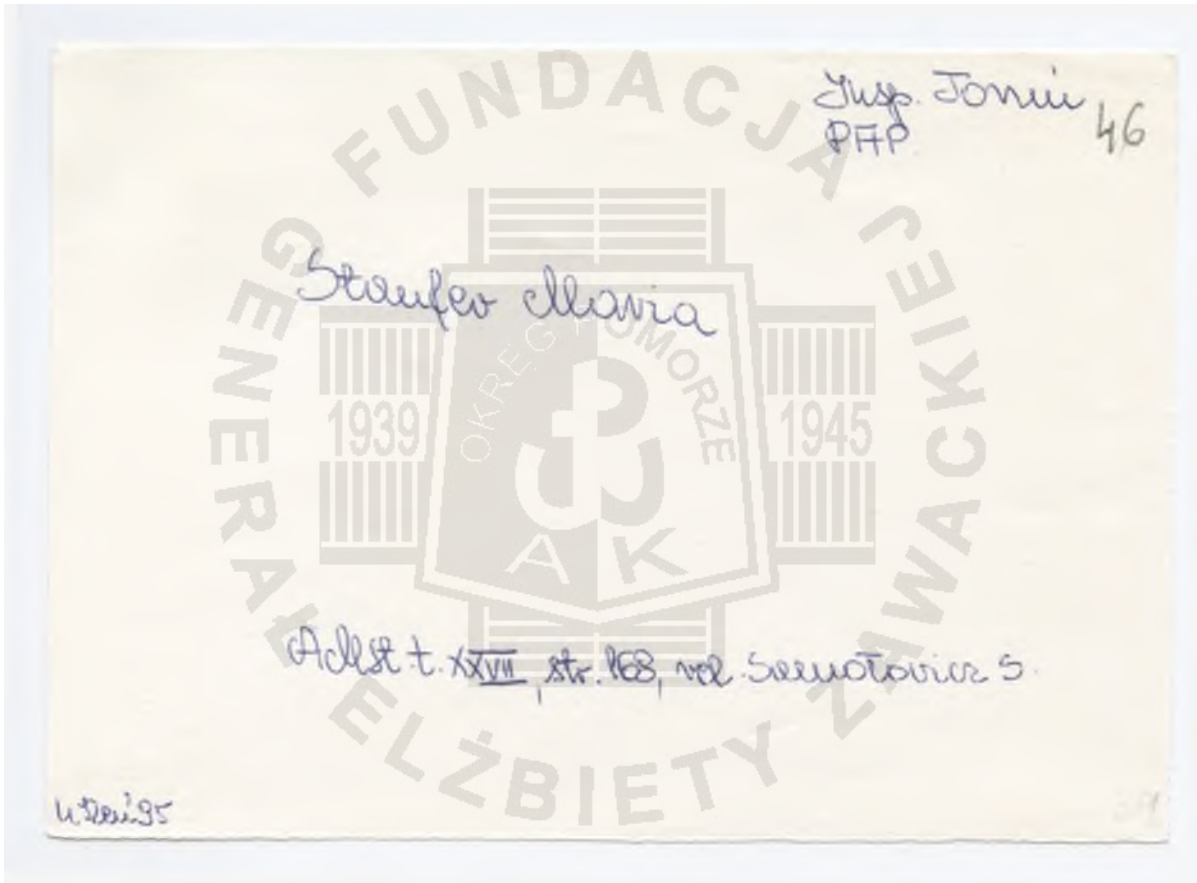
?
PAP 45

materiala do czotowyszch dzialaczy
PAP na Pomorzu

K. Gedranowski, Tow. „Gryf Pomorski”
Pomerania, nr 3/1973, s. 38.

PO-94

2

Jus. Tomii 46
PFP

Staufen elwira

Aclst t. XVII, str. 168, vol. Sennotowice S.

u. 1995

STAUFER MARIA

TORUN PAP

1) Wg informacji Janiny Walentynowicz z d. Schaddach najwyższy sąd krajowy w Gdańsku skazał na karę śmierci (w tym samym czasie): Leona Sandera, Zygmunta Neumanna, Józefa Nowaka, Feliksa Makowskiego i Władysławę Kamińską (wszyscy z Torunia). Być może zdaniem gestapo w Bydgoszczy było to dalsze kierownictwo (Makowski i Kamińska) organizacji stworzonej przez Słowikowskiego i Stauferową.

2) Siostry [Józefa] i Maria Schaddach korzystając z radia należącego do ich matki Leokadii Schaddach, słuchały wiadomości radia londyńskiego i przekazywały je Słowikowskiemu lub Marii Stauferowej. Cała rodzina Schaddach została aresztowana i - wg relacji Janiny Schaddach-Walentynowicz - ona sama i jej siostra Maria zostały skazane na śmierć przez wyższy sąd krajowy w Gdańsku, a następnie ulaskawione, natomiast Leokadię, Irenę i Józefę skierowano do Stutthofu, gdzie Leokadia Schaddach zginęła w czasie ewakuacji obozu.

3) Oryginalne dokumenty wystawiane przez Słowikowskiego i Stauferową mają różne nagłówki, zob. s.317

Zr.: T.Jaszowski, PAP..., [w:] Walka podziemna, s. 313-314.

Mgr'95

STAUFER MARIA

TORUN PAP

z d. Adamowicz

Zona ppłk. Stanisława Staufera, intendenta w DOK nr VIII w Toruniu, w czasie okupacji przebywającego w oflagu.

Ur. 22.VII.1892r. w Strzyżawce. Kierowniczką sekretariatu Polskiej Armii Powstania, występującą również jako szef sztabu. Prowadziła dokumentację organizacyjną i werbowała członków. Twórcą i d-cą PAP był Edward Słowikowski pochodzący z Gdyni, skąd został wysiedlony, był kapralem żandarmerii, natomiast M. Stauferowa przedstawiała go w swoim środowisku jako kapitana, czasem majora, żandarmerii Edwarda Rudzkiego, którego poznała w okresie przedwojennym na terenie Torunia. Ponieważ była córką toruńskiego lekarza Adamowicza i osobą znaną w środowisku toruńskim, było to znacznym poparciem dla działalności Słowikowskiego.

W styczniu 1943r. Słowikowski przeniósł się na ul. Żeglarską 25 i zamieszkał w pokoju zajmowanym przez M. Stauferową, w mieszkaniu krawca Kazimierza Cieszyńskiego (było to po aresztowaniu i wypuszczeniu go w zimie 1942/43r.).

Stauferową aresztowano 25.VIII.1943r. w lokalu przy ul. Żeglarskiej 25. Po długotrwałym śledztwie skierowana została do Stutthofu.

Źr.: T. Gaszowski, PAP..., [nr:] Walka podziemna...,
s. 307-308, 314-315.

MG 95

STAUFER MARIA

TORUN PAP

1) Przesłuchana 9.IX.1946r. przez przedstawiciela komisji śledczej do badania zbrodni niemieckich podała, że Słowikowskiego, zmobilizowanego podchorążego żandarmerii, poznała w Toruniu w 1940r. i z nim zaczęła organizować Wojskowy Związek Polski Demokratycznej, łącząc w jedną całość różne organizacje konspiracyjne, takie jak NSZ, "Gryf", "Grunwald". Jak podaje Stauferowa, w 1942r. w organizacji powstała "fronda" pod wodzą Samołowicza w składzie: Koc, Figurski i Herbst, którzy zostali z organizacji Słowikowskiego wykluczeni.

2) Leon Sander, członek kierownictwa organizacji o nazwie Rząd Demokratycznej Polski (zdaniem gestapo toruńskiego), był częstym gościem w lokalu Słowikowskiego i Stauferowej przy ul. Zeglarskiej 25 w Toruniu.

3) Luiza Fumel prywatna nauczycielka francuskiego, która w 1932r. przyjechała z Odessy do Torunia i zamieszkała u córki swego męża z pierwszego małżeństwa Marii Mellerowicz, wdowy po kapitanie Mellerowiczu, była podejrzana o utrzymywanie w imieniu Słowikowskiego i Stauferowej kontaktów z jeńcami francuskimi osadzonymi w obozie toruńskim.

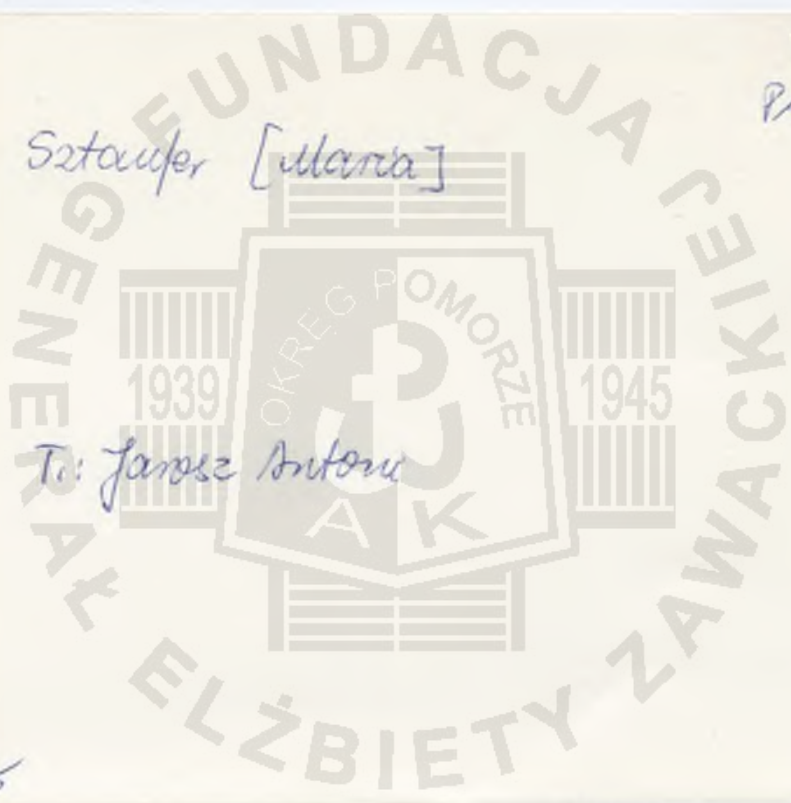
Zr.: T.Jaszowski, PAP..., [w:] Walka podziemna, s.313, 314.

MG 95

or/

Sztoufer [Juliana]

Tonuł
PAP/PAL
50

To: Janusz Antoni

KP-95

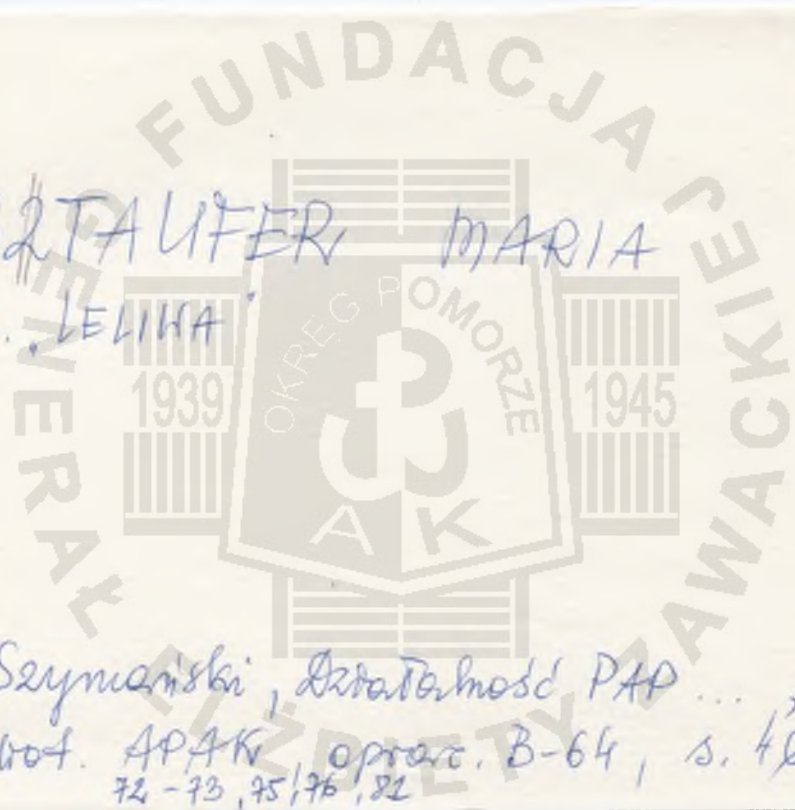
31

2/

TORUN
PAP
51

SZTAUFER, MARIA
ps. 'LELIWA'

J. Szymanski, Działalność PAP ...

Biulet. APAK oprac. B-64, s. 46, 48, 58
72-73, 75, 76, 82

Tomi
PAP 52

Stauterone [Moma]

Na zemei J. Ue subobitniko - stefa ne ule
org. Rapd Dem. Polski, H. Lwinomni org. pome-
got jej b. meyor sztebu Geunelneq Bonueli,

Job.T.: Mioto L., uisp. Gdynia, I/2/s.13

HMM-88

47

a

PFP
Jonin
53

STAUER Hanna

Urodz. 22 VII 1893 r. w Strypawce na Li-
jowszczyźnie.

Beata Funkge sekretarka i archiwistka
szkole PFP. Freski o sierpniu 1913r. Obob-
kowe Stutthof Ocalała.

Zob. Stownik Biogr. Dusz. Pom. t 1 s. 196
Fundacja Archiwum Powiatowe AK
Jonin, 1994r.

11 Dec 2001

a

Torku

PAP
Pomorze

STAUFER Mania

54

ps "Leliwa"

szef kancelarii Polska Armia
Powstania. Dowództwo Okręgu
Korpusu VIII

Aresztowana 25. VIII 1944

Zob. Krzysztof Komorowski
Konspiracja Pomorska 1939-1947

DRut
06 2003

5h-144

58

Staufer Maria
z d. Adamowicz
ps. "Selwa"

Tomii 55
BIA

zob. Gajsirowski A. Polska Armia
Powstania ... Tomii 2012,
s. 282, passim.

№ X'14

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 56 / P
data wydania 1975

*2000...
Pomoc...
...*

ps. „Seliwa”

PAP
Toruń

++ Stauferowa Maria

Staufferowa Maria

